TRACTATUS
DE
VISITATIONE
INFIRMORUM,
Seu de eis
Parochorum Officiis,
QUÆ
INFIRMOS,
ET
MORIBUNDOS
RESPICIUNT.

In Gratiam Juniorum, & in Visitandis Infirmis minùs Exercitatorum Editus.

Authore.
JOHANNE STEARNE, S. T. D.

LONDINI,
Prostant apud *A. Baldwin*, in Vico dicto *Warwick-Lane*, MDCC.

a 3089

TRACTATUS
DE
VISITATIONE
INFIRMORUM,
Seu de eis
Parochorum Officiis,
QUÆ
INFIRMOS,
ET
MORIBUNDOS
RESPICIUNT.

In Gratiam Juniorum, & in Visitandis Infirmis minùs Exercitatorum Editus.

Authore.
JOHANNE STEARNE, S.T.D.

LONDINI,
Prostant apud *A. Baldwin*, in Vico dicto *Warwick-Lane*, MDCC.

a 3089

MVSEVM
BRITAN
NICVM

9 L 2

Verè Reverendo in Chriſto Patri *ANTHONIO* Providentiâ Divinâ MIDENSI Epiſcopo, Academiæ DUBLINIENSIS Vice Cancellario, & Regiæ Majeſtati à Secretioribus Conſiliis.

NOſtrum hunc Tractatum, publico uſui dum ſcriberem deſtinavi, at cum extrema ei acceſſiſſet manus, & mecum ipſe tum denuo reputarem, utrùm in lucem prodire Paterer, an verò illi, intrà anguſtos Muſæi noſtri parietes, inter perituras chartas delitescere mandarem; mihi hæſitantem animum ſubierunt varia, quæ ad ſupprimendum me proniorem fecerunt, fore enim præſenſi ut quam plurimi Lectores tractatum improbent, & acerrimis Cenſuris

in authorem animadvertant, ut Hic, methodum minùs accuratam ſugillet; ut Ille, ſtylum carpat, & incurioſum verborum delectum dicteriis inſequatur; ut Alter noſtras faſtidiat Regulas, quoà tritæ fuerint, & cuivis obviæ; ut alius aliquis mihi vitio vertat, quoà temerariò auſus ſim conſilium adhibere eis, qui, quid in quoque caſu faciendum ſit longè rectiùs quàm ego ipſe noverunt; & deniq; ut Alii me criminentur, quod infenſioribus Eccleſiæ noſtræ inimicis, anſam aliquam præbuerim, de publico viſitandi officio minùs honorificè ſentiendi, & loquendi, cùm, ac ſi illud defectibus laboraret, novas alloquiorum precumq; formulas, præſcriptis addendas, & inferendas monuerim: Verum triſtiora illa, malè cogitantis animi, præſagia vicerunt tandem, quæ illis in animo ſucceſſerunt cogitationes, nimirum, quòd poſſint juniores, & in viſitandis infirmis minùs exercitati, ex hoc tractatu qualiſcunque Sit, commodum aliquod non ſpernendum percipere; quòd ſatiùs Sit, & longè conſultiùs, facilem malè ſeriatorum cen-

cenſuras ferre, quàm præ earum metu, digniorum commodum negligere, & deniq; quòd ſpecioſis iſtis criminationibus occurri poſſit & facillimè ſatisfieri. Atq; equidem eis, qui methodum magis accuratam deſiderant, nihil aliud reponendum cenſeo, quàm, quòd ipſe tractatus adeo brevis ſit, ut poſſit intrà unius & alterius horæ ſpatiolum, univerſus perlegi; adeoque, quod ſine notabili temporis jacturâ, reperiri poſſit, ſi quid, loco non ſuo notatum fuerit. Styli negligentiam carpentibus, hoc unicè dicendum arbitror, nempe, quòd res tractata doceri contenta ſit, nec ornari poſtulet, mihi enim ſatis putarim, ſi, tale nactus argumentum, mei animi ſenſa, plenè, & perſpicuè expoſuerim, licet voces incuriosè delegerim, earumq; aliquas, præter elaboratas oratorum regulas interdum diſpoſuerim. Si quis parvi fecerit quas dedi regulas, quòd tritæ illæ ſint, & vulgaritèr notæ, ſciat, velim, mihi in animo fuiſſe, non ut nova, & inaudita docerem, ſed ut lectori, profutura in memoriam revocarem; me in votis noſ-

h.s.

habuiſſe, ut curioſis placerem, ſed ut cordatis prodeſſem. Si qui me temeritatis, & audaciæ incuſarint, quod Fratribus meis Reverendis conſilium dederim, quod, illi nunquam rogarunt, quo illi neutiquam indigeant, in promptu eſt quod eis reſpondeam, ſcilicet, quòd hoc ſcriptum exararim, & in publicum emiſerim, non in uſum eorum, qui aſſiduâ librorum lectione, frequenti meditatione, & multâ experientiâ arduam infirmos viſitandi artem jam plene didicerint; Sed ingratiam juniorum, qui, animarum curam in ſe nupèr ſuſceperint, & in ſacerdotali iſto munere ſe parùm exercuerint, &, quòd mihi penitùs perſuaſum ſit, aliqua illis, inter legendum occurſura, quæ prius ignorârint, quæ ſcire eos conveniat, quæq; legiſſe illos nequaquam pœnitebit. Si qui demum lectores fuerint, qui ideo hunc tractatulum improbarint, quòd (monendo parochum ut novas alloquiorum, & precum formulas paret, & præſcriptis interdum addat) non obſcurè innuerim, Publicum illud Viſitandi Officium, quod nobis ab Eccleſiâ præſcribitur, mihi mutilum videri,

deri, & ex meâ saltem sententiâ, necessariis, destitui; Satis mihi ad apologiam existimo dixisse, quòd semper, & ex animo optarim, ut illi, aliisq; omnibus Ecclesiæ nostræ officiis suus honor illibatus conservetur, quod ei neutiquam obesse putem, si quis in casibus variùs occurrentibus alloquiorum aut precum formulas aliunde petierit; præsertim, cum juxta Constitutiones Ecclesiasticas Anno Salutis 1603 *in Angliâ stabilitas, & juxta Canones nostros Ecclesiasticos Dublinii Concluſos & Regiâ authoritate munitos Anno* 1634 *Is solum* Qui non sit Concionator *præscriptæ alligetur formulæ, &* Ægroti animam in adverso ipsius statu salutari doctrinâ & consolatione sub forma in Libro publicæ Liturgiæ conceptâ erigere *teneatur. Illi autem Quicunq; sit, cui permissum fuerit ad populum concionari, indulgeatur licentia officium illud exequendi* prout ipsi maximè videbitur expedire. *Neq; equidem, defectus loco ducendum est, quòd publica visitandi formula non contineat, quæ innumeris infirmorum circumstantiis quadrent, & per omnia*

Vid. Can. Eccl. Angl. 67. Hibern. 41.

omnia respondeant, imò, satis illi, ad perfectionem meritò putetur, quod ea complectatur alioquin, eas; preces, quæ fixis & usitatioribus ægrotantium necessitatibus, accomodari possint, & abundè sufficere.

Hæc sunt Dignissime Præsul, *quæ ut à censuris supra recensitis me liberarem, dicenda judicavi. Restat autem, alia, à quâ mihi metuendum non immeritò sentiam; censura nempè eorum qui hoc me nomine reprehendent, quod Tibi, magno, apud omnes in honore, ob dignitates quas meritissimè tenes, majore, ob pietatem quâ Primævi Ecclesiæ Patribus Tu æmulus puteris, ob summam tuam eruditionem qua vel doctissimis nostri ævi Prælatis par saltem habearis, & ut complures taceam tui animi egregias dotes, ob prudentem illum Zelum, quo, pro aris & focis, pro Religione, & temporali Protestantium bono, vel iniquissimis temporibus, fœlicitèr contenderis, quo acerrimos utriusq; hostes, grassantia hominum, vitia, ubiq; & præsertim in Diœcesi tua profligare semper conatus sis,*

sis, mihi ipsi inquam culpandus videor, quò Tibi, cum talis fueris, & tantus, hunc Tractatum adeo multis nominibus improbandum, & tuo indignum patrocinio dicare ausus sim. Atq; ut verum fatear, justæ huic reprehensioni, in auctarium jure optimo accedit, quod multos jam annos de me optimè merueris. Fœlix certe illa vivendi sors quâ ut Tuæ Diœceseos Presbyter, Tuæq; familiæ membrum jam diu potitus sum, quotidiana illa beneficia, quibus me afficisti, & frequentia illa munera, quibus (ut Munificentiæ tuæ satisfieret,) me, ea, nec merentem quidem, nec optantem cumulasti, Hæc inquam, Tot, Tantaq; Beneficia præstantius aliquod, & dignius grati animi testimonium vendicant, quàm tenuem & exigui ponderis libellum: Et me meritò dedeceat reposuisse scripta, quæ tantæ dignitati, tantisq; meritis tam malè respondeant. Quid itaq; dicam? aut quo demum modo effugiam reprehensionem quam gravem pariter ac justam fore non invitus confiteor? mihi certè confugiendum erit ad Tuam illam Benevolentiam quam ipse totiès, &

tam

tam diu expertus sum, quam alii, quotquot te intimè noverunt, summam esse vel inviti agnoscent: in hâc spes omnis sita est, atque hæc mihi fidem facit non fore ingratum, si huic tractatui Summo indigenti patrocinio, summum, id est, Tuum supplicitèr implorarim, & si Tu illud lubenti animo susceperis, non me sollicitum habebit quòd minus candidi Lectores in me severius statuerint.

Ut diu vivas, valeasq; Ecclesiæ Decus, & Academiæ nostræ Ornamentum, &, ut tandem annorum, bonorumq; operum plenus, ad fælicem Sanctorum sedem eveharis. Deo supplicant quam plurimi, at nemo, aut sæpius, aut ardentius, quàm

Paternitatis tuæ humillimus

Cultor, & Sacellanus tuus

Obsequentissimus

Johannes Stearne.

Tractatus de Visitatione infirmorum sive, de iis Parochorum officiis quæ infirmos & moribundos respiciunt.

QUI æquo animo perpenderit varia illa officia quæ Pastori Evangelico incumbunt, vix ulla agnoscet, aut magis necessaria, aut magis præstitu difficilia; quàm quæ infirmis impendi debeant: Hæc summam vendicant diligentiam, & maximam postulant prudentiam; & si illa fuerint aut omissa penitus, aut perfunctoriè & imprudenter præstita, magnum inde ægrotantium animabus orietur periculum: Si itaq; de hoc munere Sacerdotali fuse disseruerim, eaq; omnibus legenda exhibuerim, quæ ipse huc spectantia, ex propriis meis observationibus, ac privatis, quæ cum aliis habui colloquiis, & ex libris collegerim, *Ratio operis.*

gerim, operæ prætium mihi videor habiturus, præsertim cùm nulla quod sciam extet dissertatio, quâ possit aliquis ut ut eam attentè legerit, ad id munus obeundum sufficienter instrui: Nolim autem hoc dictum, quasi justis aliorum laudibus quidpiam velim detractum, parvique æstimem quod in hoc argumento præstiterunt alii, eorum enim scriptis me plurimùm adjutum sentio, & lubentissimè agnosco, neq; ideo censerer pollicerì justum, numerisq; omnibus absolutum, opus: Id enim, etiamsi conarer, præstare tamen supra vires novi: Scopus itaq; ad quem collimo, non alius est, quam tales exhibere regulas quales officio hoc fungentibus usui esse possint; quæq; junioribus saltem & inexpertis adjumentum aliquod non spernendum præbere queant; meq; hunc finem assecuturum Dei auxilio nixus minimè despero: Et quo Regulas quas usui fore existimo methodicè disponam, eas omnes reducam ad septem classes, quarum,

Illius Scopus.

Dicendarum distributio in septem Classes.

Prima,

Prima, continebit regulas de iis, quæ paſtor prius debeat præſtare, quam ſe huic operi accinxerit. 1

Secunda, docebit ea quæ, erga ipſos ægrotos, inter viſitandum præſtare convenit. 2

Tertia, ea ſpectabit, quæ, eos qui ægrotis aſſident, monere oporteat. 3

Quarta, Tradet Regulas pro viſitatione eorum, qui paſtori parùm noti ſunt. 4

Quinta, aget de iis qui animis laborant, & anxiis diſtrahuntur cogitatibus. 5

Sexta, præbebit regulas pro viſitatione eorum qui convaleſcere incipiunt. 6

Septima, aget de viſitatione eorum qui ad perfectum rationis uſum nondum pervenerunt. Atq; his addetur, 7

Appendix de variis modis adducendi ægrotos ad agnitionem peccatorum, & ubi ea fuerit neceſſaria, ad eorum confeſſionem. *Appendix ex addenda.*

Regulæ ad primam Classem reducendæ.

1 Reg. *Debet Parochus parare sibi vitiorum catalogum, & quare.*

QUI Animarum curam in se susceperit, habeat imprimis accuratum aliquem vitiorum catalogum, & juxta unumquodq; vitium, ea notet sacræ Scripturæ loca, quæ id expresse prohibent, eiq; minas denunciant: Hujus enim auxilio, facilè erit ad visitandum ægrotum, accersito, præcipua ægrotantis delicta in illius memoriam revocare, illumq; eorum malitiæ, & periculorum ea consequentium convincere; & ut ille catalogus sit usui accommodatior, vitia omnia juxta varios hominum status ita distribuat, ut quæ cuiq; statui sunt maximè propria, ea uno possit intuitu lustrare; cùm enim unusquisq; in ea vitia sæpissimè labatur, quæ vitæ suæ instituto, præ aliis propria sunt, æquum est ut possit Parochus, eorum apud unumquemq; vitiorum mentionem facere, in quæ illum peculiaris vitæ conditio proniorem reddiderit.

Qualis esse debeat.

Optandum

Optandum eſſet ſi tempora ferrent ut unuſquiſq; Parochus, librum chartaceum ſibi compararet in quo ſingula Parochianorum nomina ita inſcriberet, ut unum aut alterum folium unicuiq; familiæ integrum relinqueretur, & juxta uniuſcujuſq; nomen, ætatem notaret & vitæ ſtatum, & quæcunq; caſu aut inquiſitione privatâ de eo didicerit, ſeu laudem meruerint, ſeu digna fuerint vituperio; adnotaret etiam alia omnia quorum ſe meminiſſe è re Parochianorum fore judicaverit, hac enim methodo ut eis qui proſperâ fruuntur valetudine, prodeſſe poterit, tempeſtivis utendo correptionibus, & ad perſeverandum in pietate hortando; ita ad ægrotantem accedens, quæ ejus ſtatui convenientia erunt & congrua proferre nòrit, & de morbis certus, quod medici fuerit ſpiritualis, præſtare poterit facilius multo & fœliciùs. At ne ille liber veniat quandoquè in manus quas ipſe nollet, in notandis eis quæ infamiam pœnaſq; merentur, utatur charactere aliquo ſibi

2 Reg. *Debet habere librum chartaceum, in quo nomina, ætates, ſtatus & mores Parochianorum notaret, & quare.*

Quali charactere notanda ſunt Parochianorum vitia,

ſibi ſolùm intellecto, ne fratri fortè in damnum cedat quàm in illius bonum, conquiſierat notitia. Caveat item Parochus ne ſcriptis hiſce obſervationibus ad malos fines abutatur, ne privatam ſuam ſecretorum criminum notitiam ad alium quemvis finem detorqueat, præterquam animæ ſalutem, & morum emendationem in illo, cujus crimina fuerint notata.

Cautio contra abuſum iſtarum obſervationum.

3 Reg. *Debet parare precatiunculas variis caſibus aptatas.*

Precatiunculas, caſibus, (quoad fieri poteſt,) omnibus accommodatas hinc inde conquirat, aut componat ipſe pro re natâ precibus in libro precum communium in hunc uſum præſcriptis, addendas, & inſerendas; eaſque ita velim compoſitas, ut non ſolùm devotionem exprimant, excitentque; ſed etiam ut ignaris, & obliviosis eas ſcitè innuant veritates, quas planiùs & dilucidiùs doceri non ſemper conveniat; Paret ſaltem duas generales formulas, quarum, altera pro præſumentibus fundenda minis quæ erga vitia in Scripturis denunciantur referta, altera pro deſperantibus

Quales eſſe oportet.

antibus dicenda quæ infinitam Dei miſericordiam ipſiſſimis Scripturæ verbis exprimat: Hujuſmodi enim preces, paſtoris curam, & peritiam arguunt, eoq; pacto gregis ſui amorem, & obſervantiam non rarò illi conciliant, nec magis novitate placent, quàm pietate, & tempeſtivâ quam ſuggerunt doctrinâ, proſunt ægrotis & aliis qui interſunt.

Quare hujuſmodi preces in promptu haberet.

Paret etiam Parochus generales aliquot, ægrotos alloquendi, formulas variis hominum ſtatibus, (quoad fieri poteſt,) aptatas; aliàs enim deerit nonnunquam viſitanti quod viſitato dici conveniat, & hujuſmodi eſſe videntur quæ ſubſequuntur Oratiunculæ.

4 Reg. *Debet parare formulas alloquendi ægrotos, & quæ.*

Formula loquendi, quâ uti poſſit Parochus, in quovis ordinario caſu.

1 Formula.

PRO certo habeas (mi Frater,) morbos, & id genus mala, hominibus à Deo non temerè emitti, ſed ob bonum aliquem iiſq; ſalutarem finem; eſſeq; ideo omnium ſe im-

Formula cuivis caſui ordinario conveniens.

immiſſis malis accomodatè gerere: Velim itaq; ut tu tecum perpendas, quam ob cauſam tibi hic morbus infligatur, utq; ſtatuas, mores ita tuos inſtituere ut intentioni divinæ congrui ſint & conſentanei, atq; ut hoc velis poſſiſque, ſcias velim, Deum nobis morbos immittere, nonnunquam, ut noſtram probet patientiam, eſſeq; tum noſtri, illatos æquo animo perferre: Nonnunquam, ut nimium mundanorum amorem noſtris animis eliminet, atq; ideo ad noſtrum pertinere officium, ex morbis, ubi nos invadunt, diſcere, terrena eſſe amore noſtro indigna, & totis animi viribus quærenda eſſe quæ ſupra ſunt: Nonnunquam etiam ſi non ſemper, ut ad pœnitentiam nos adducat, noſtrum eſſe, ſi quando morbis urgeamur, pœnitenti eſſe animo ob admiſſa ſcelera, odiſſe priſtina peccata, & ad ſalubriora conſilia tum tandem animos appellere. Deinde prout opus fuerit, ad patientiam, ad contemptum mundi, & ad pœnitentiam

tentiam, argumentis ex ratione, & Scripturâ ſacrâ depromptis hortabitur Parochus.

Si viſitandus ſit malæ famæ, & delicta ſua non ultrò agnoſcat, loqui poſſit Parochus in hunc modum. 2. Formula.

AD te veni mi Frater, non ſolum, ut pro corporis tui ſalute Deo tecum ſupplicarem, ſed etiam ut hortando te, & excitando ad ſeriam pœnitentiam, æternam tuam ſalutem promoverem, ſperoq; tibi haud fore ingratum, ſi in hunc finem, tibi nunc commemorem quæ ab aliis antehac de te accepi; ipſe equidem non facilis aſſenſum præbeo vulgo ſparſis rumoribus, eorum enim pleroſque malè eſſe fundatos ſcio, tibi tamen non reticebo illos, qui de tuis moribus ſparguntur, ne fortè veriores ſint quàm eſſe velim: Si eos falſitatis, (uti ſpero,) poſſis convincere, habebo quod in futuro calumniis poſſim reponere, poteroq; (quod maximè percupio,) tuam vindicare *Formula ſalutis aptata.*

in-

innocentiam, ſi quando in poſterum mordacibus malevolorum dictis læſam percepero: Sin veri fuerint rumores, oſtendam, quam tuâ interſit, ſepoſitâ omni morâ veram agere pœnitentiam; dicat deinceps Parochus (at ſemotis prius arbitris) quæ famâ accepit, & prout ægrotantis reſponſum materiam miniſtrarit, in alloquio procedat.

3 Formula. *Si viſitandus ſit integræ famæ, poſſit Parochus illum in primo ſuo acceſſu in hunc modum alloqui.*

Formula aptata eis qui ſunt integræ famæ.

SPero mi Frater, vera eſſe quæ de te audivi, nimirum, te dies retrolapſos piè, ſobriè, & inculpatè vixiſſe, tunc enim poteris in anteactam vitam ſine mœrore reſpicere, & de futurâ cum voluptate meditari; poteris paternam quâ nunc premeris, caſtigationem immoto animo perferre, & mortem, ſi ingruerit, tanquam malorum finem, & quæ in non finiendam fœlicitatem ducit januam, intrepidus ſubire; poteris te volun-

voluntati divinæ placidus ſubmittere;
& cum beato Apoſtolo, perſeveran-
iæ præmium propter Chriſti merita
identer ſperare: Sin tibi conſcius
ueris delictorum quæ alios lateant,
cias, tibi minimè profuturum, quod
lii de te bene ſentiant & loquantur;
Deus enim cum olim mundum judi-
abit, non proferet ſententiam ſuam
uxta inſtabiles hominum opiniones,
ed juxta propriam ipſius ſcientiam,
uà omnia quæ fuerunt, quæ ſunt,
& quæ unquam futura ſunt, certiſſi-
mè, & infallibilitèr novit; & juxta
eſtimonium uniuſcujuſq; conſcien-
iæ, quæ quoad nunc præſtita, erit
um, teſtis omni exceptione major:
n hoc itaq; tibi ſedulo erit adniten-
um, ut verâ, & tempeſtivâ reſipiſ-
entiâ, Deum reddas propitium, &
onſcientiam facias pacatam: Pœ-
itentia ſi vera ſit, & in tempore a-
atur, per Salvatoris noſtri merita
ua priſtina peccata certiſſimè dele-
it, & à verendo conſcientiæ tuæ
eſtimonio te reddet ſecurum: Pa-
ochus deinceps ulteriorìs locutionis

anſam

anſam ex ipſius ægroti reſponſioni-
bus, quam facillimè arripiat.

4 Formula.

Si Parocho accedendum ſit ad ægrotum quemvis alterius communionis, ut poſſit hujuſmodi alloquio.

Formula qua illis applicetur qui ſunt diverſæ Communionis.

NEſcio mi Frater, num gratus ti-
bi accedam; cum enim com-
munionis fuerim à tuâ multùm diver-
ſæ, poſſis forte ſuſpicari, me contra
Religionis tuæ dogmata invectiva
facturum, ſed nolim te id vereri, u
ut enim optaverim, te, alioſq; omnes
in deviis errorum ſemitis audactèr &
periculosè ambulantes, ad tutam ve
ritatis viam in tempore redire, in-
tempeſtivum tamen videtur, & in-
congruum opus cum valetudinarii
controverſias movere, & de dogma-
tibus, hinc inde multum agitatis
diſputationem ingredi: Nemo au-
tem mihi culpæ merito imputet, neq
tu mihi jure Iraſcaris, ſi te amicè mo
veam ad ea præſtanda, quæ omni
um judicio, tibi ægrotanti incum-
bunt, quæq; citrà ſalutis jacturam
non

non poſſis omittere, nec citrà ingens periculum vel in horam differre: Nec aliâ equidem de causâ ad te veni, quam ut de indubitatis omnium Chriſtianorum officiis tecum colloquerer, & ad pœnitentiam, omnibus, & quidem omnium judicio neceſſariam, te hortarer: His præfatis, pergat Parochus, pœnitentiæ naturam explicare, neceſſitatem docere, & validiſſimis argumentis ad agendum incitare, & quoad reliqua illi dicenda, indicia ſumat ex ipſius ægroti reſponſionibus.

Si Parocho agendum ſit cum infirmis qui affluunt divitiis loqui poſſit in hunc modum. 5 Formula.

BOna tibi, mi Frater, quam plurima largitus eſt Deus, & æquum eſt ut feras æquanimiter quæ tibi immiſerit mala, & ut morbum quo nunc urgeris, inter divini numinis favores numerare memineris, ſcias hujuſmodi afflictiones ſuos habere uſus, & licet acerbæ ſint, eſſe tamen *Formula quâ Parochus divites alloquatur.*

medicinales: Te enim docere que
ant, quàm vana ſint & incerta, quàm
amore indigna, quæ nos deperimu
mundana, cum dolores lenire ne
queant, nec vel minimum ſolatiu
tibi ſumme indigo præbere poſſint
doceant fore aliquando relinquend
& talentorum omnium tibi in hâ
vitâ concreditorum rationem, eſſ
certò reddendam; eſſeque ideo pru
dentum, res ſuas mundanas, ita dur
in vivis fuerint, adminiſtrare, ut po
hanc vitam fœlicitati ſuæ non obſint
Atq; hinc diſcas mi Frater, ſi quand
contra juſtitiæ, aut charitatis regu
las, in divitiis congerendis, aut co
ſervandis deliqueris, non ſolum, De
um veniam ſuppliciter poſcere, ſe
etiam amorem à mundanis avulſu
in Cœleſtia jam tandem figere, fix
amq; animi converſionem indicar
juſtitiæ, & charitatis opera prout tu
facultates tulerint, & nunc & in po
ſterum exercendo; quoad alia illi di
cenda, inſtruatur Parochus ex viſita
ti reſponſionibus, & generalioribu
regulis quæ ad Claſſem ſubſecutura
pertinent.

Si cum iis agatur qui ſub gravi pau-
pertatis onere diu, multumq; labo-
rarunt, poſſit Parochus ſuum ſic or-
diri alloquium. 6 Formula.

SEntio, mi Frater, quod tu opes mundanas non fueris aſſecutus, & hinc mihi ſpes ſuborta eſt, verioribus alterius ſæculi divitiis te unicè inhiaſſe, & theſauros tuos in cœlis prudentem repoſuiſſe, ut enim ita diteſceres, impedire nequiit durior fortuna, imò quâcum luctatus es, inopia ad hoc profuiſſe poterat, ut ſuperna quæreres ardentius; & nullus dubito quin ideo fuerit tibi a Deo immiſſa; ſpero te invidiâ, & omni impatientiâ vacuum, tuâ ſorte contentum vixiſſe, poſſeq; animo lubenti te, tuaq; omnia providentiæ Dei permittere: Nolimq; te vel minimùm cruciari, ſi uxorem, aut liberos, aut alios quoſvis quibuſcum arcta tibi neceſſitudo ſanguinis intercedat, divitiis, aut amicis deſtitutos ſis brevi relicturus, cum certus eſſe *Formula quâ utatur Parochus cum Egenos viſitaverit.*

poſſis, Deum, qui tibi hactenus proſpexit, & illis poſthac proviſurum, & eorum unicuique (ſi ipſi per malos ſuos mores non obſtiterint) quod expediens fuerit, daturum. His, aut hujuſmodi dictis ſubjungat Parochus, quæ juxta generales quæ ſequuntur regulas, aut juxta viſitati reſponſa, convenire judicaverit.

7 Formula. *Si valde annoſus ſit qui viſitatur, poſſit Parochus ſe ita exprimere.*

Formula quâ uti poſſit qui annoſum viſitet.

MUltos, mi Frater, vixiſti annos, nec æquum eſt ut vitam ulterius protrahere, aut cupias, aut expectes; hoc curæ tibi nunc unicè reſtare debet, ut mortem, breve intra tempus tibi certo obeundam, paratus continuo expectes; ut rationem tam longæ ætatis Deo ab obitu reddendam pares; ſpero te de morte tuâ ut propinquâ jam diu cogitaſſe, multum precibus ſacriſq; meditationibus vacaſſe, tuæq; animæ ſalutem pro virili curaſſe, adeoq; nihil jam ſupereſſe quod te moneam, niſi ut pergas,

pergas, & ad finem fæliciter perducas, quod recte inchoasti opus ; atque hoc te moneo, quia nequis tutò fovere opinionem satis esse quod hactenus feciſti, dum enim Deus tibi vitam indulserit, lugenda erunt annorum juvenilium delicta, eorum venia erit indesinenter roganda, tuiq; animus sedulo erit muniendus, adversus gratam eorum recordationem, & contra ea omnia vitia quæ senibus soleant præ aliis obrepere quod genus sunt, ut alia taceam, morositas & avaritia.

8 Formula.

Parochus ad juniorem aliquem accedens, uti possit hujusmodi Oratione.

Formula quâ utatur Parochus cum junierem quemvis visitarit.

SOlent juvenes, mi Frater, salutem sibi diuturnam polliceri, & de obitu quam rarissime meditari : At te docere queat, qua nunc laboras intemperies, esse eos nec à morbis immunes, nec à morte securos, ideoq; vivendum esse & illis tanquam intra paucos dies morituris, suorum-

que omnium factorum rationem tempore illis incerto certissimè reddituris: An tu ita vixeris, novit Deus, novit & tua conscientia, non meum existimo te incusare, nec incusare lubet: Hortor tamen, ut tecum mente tuâ recolas, qualem te præbueris, & ut animo vere contrito pro delictis veniam à Deo preceris, utq; contra omnia id genus peccata tuum animum in futurum obfirmes; deinde pergat Parochus mentionem facere vitiorum in quæ, uti docet experientia, proniores sunt juniorum animi.

9 Formula. *Si colloquium ineundum sit cum reo, qui ob grave aliquod facinus, capitis damnatur, possit Christi Minister orationem suam sic instituere.*

Formula quâ Parochus alloquatur eum qui capitis damnatur.

MOrs, mi Frater, tibi brevi erit subeunda, violenta quidem, & ignominiosa, quam tamen comitantur commoda quæ mortem quam naturalem vocamus rarissimè beant; dissolutionem prævides tuam & illæso adhuc

dhuc cerebro, momentoſo pœnitentiæ operi te potes accingere, & d mortem mox adfuturam te rite liſponere; Faxit Deus ut pro molico quod reliquum eſt vitæ, hoc toiis viribus coneris: Memineris latronem in cruce pendentem ſalutem obinuiſſe quod malefactorum ſerio reipuerit, nec dubites quin & tu veniam à Deo optimo maximo aſſecuturus ſis, ſi veram egeris pœnitentiam, ſi quæ hactenus admiſiſti ſcelera nunc odio habueris, & ex animo dolueris, quod per ea Deo diſpliceris, ſi ſtatuta Dei jam vere dilexeris, & animo placendi Deo, tecum ſerio, & firmiter ſtatueris, ea omnia in poſterum obſervare, ſi veniâ, cum à Deo tum ab hominibus ſuppliciter rogatâ, privatis in quos unquam fueras injurioſus, pro facultate tuâ ſatisfeceris, reddendo illis quæ unquam injuſtè ademiſti, & publico etiam illata damna reſarcire laborâris, criminis, ob quod morti adjudicatus es, participes detegendo; Si hæc, aliaq; ejuſdem generis officia fideli-

ter,

ter, præſtiteris, infamiam quâ apud homines laboras, ex parte ſaltem eſues, Deum reddes propitium, & ſalutem ſempiternam, alias fruſtra expectandam, per infinita Chriſti merita ſperare poteris.

10 Formula. nempe.

Si Parochus ad aliquem ſibi ignotum vocetur, poſſit ubi illum accedit, alloqui in hunc modum.

Formula qua utatur Parochus cum ſibi ignotum inviſerit.

DIlecte in Chriſto Frater, es mihi omnino ignotus, nec ſcio qualiter tu Dies retrolapſos tranſegeris, ideoque niſi interrogationibus tuis, aut ultroneis tui-ipſius confeſſionibus, mihi congrui ſermonis materiam miniſtraveris, nullum potero conſilium dare niſi generale, non aliud tamen tibi nunc dabo, quam quod ipſe mihi amplectendum cenſerem, ſi morbus (quali nunc laboras) me lecto affigeret: Hortor itaq; ut retroſpicias, vitamq; anteactam ad trutinam examines; in memoriam quantum queas revoces, quæ unquam aut in Deum, aut in proximum, aut in

temet-

remetipſum admiſeris peccata; cogites quoties ſingula perpetraris, & circumſtantias quæ in ſingulis malitiam aggravârint accuratè expendas; inquiras ſedulo, num illa conſultò, fruſtràq; reclamantibus conſcientia & paſtore tuo commiſeris; deinde in animo volvas, quam fueris ſtultus, & ingratus, in potentiam & benignitatem infinitam peccando: His peractis, indignitatem tuam ex animo & humiliter agnoſcas, Deumq; roges ſuppliciter, ut, propter infinita unigeniti merita tibi priſtina remittat peccata; & contra unumquodq; implorato Dei auxilio, ſtatuas & tuum obfirmes animum; & quo hæc rectius & efficacius præſtentur, hortor ut amicum aliquem qui te intimè noverit, tibi in auxilium voces, eumq; per veterem amicitiam, & Dei dilectionem obſecres ut tibi nunc aſſiſtat, ut tuam refricet memoriam, tum mentionem tibi amicam faciendo eorum quæ in te unquam obſervârit delictorum, tum vitiorum catalogum tibi diſtinctè recitando; ut pietatem

tuam

tuam promovere ſtudeat, tum piis & opportunis ſui-ipſius alloquiis, tum frequenti coram te lectione ſcripturæ ſacræ, aliorumq; librorum qui, aut de priſtinis tuis peccatis pie tractent aut pœnitentiæ naturam, neceſſitatem, & efficaciam ſcitè edoceant, aut de quatuor agant noviſſimis.

Alia etiam formula parandæ ſunt.

Præcedentibus, addantur & aliæ formulæ caſibus rarius occurrentibus aptatæ, puta, ſi quis lethale vulnus in duello acceperit, ſi quis violentas ſibi manus injecerit, ſi quæ mortuum habens in utero fœtum, aut alias in puerperio, de vita periclitetur.

Forma generalis alloquendi ægrotum quæ in publico viſitandi ordine præſcribitur commendatur, ſed nihil impedit quo minus Parochi etiam aliis utantur.

Hujuſmodi formulas alloquendi ægrotos paratas velim, non quod formam in publico viſitandi ordine præſcriptam, præ eis, aut earum aliquâ deſpiciam, eo enim judicio, eâq; pietate compoſitam ſentio, ut omnibus quas hactenus vidi jure optimo præferendam exiſtimem, & æquari poſſe nedum ſuperari, haud facilis credam, culpemq; eos qui ab illâ ordinariè receſſerint; Sed cum

in

in publici ordinis Rubricâ indulgeatur Parochis libertas variandi alloquium, cum omnes & præſertim valetudinarii varietate delectentur, & demum cum alloquia eo preſſius unumquemq; moveant, quo magis illius ſtatui & vitæ conditioni fuerint accommodata, conveniat neceſſe eſt ut poſſit Parochus viſitatis gratâ hâc varietate placere ſimul & prodeſſe: Atq; in hunc finem, ut eos, variis alloquendi formulis inſtructus accedat.

Paret etiam Parochus, interrogationes aliquas infirmo in extremis conſtituto faciendas; ei enim agendum erit non raro cum infirmis, quorum an recta ſit fides & vera pœnitentia, non poſſit niſi ope quam plurimarum interrogationum, prout convenit, inquirere: Et per quæſtiones, in fidem & reſipiſcentiam ægroti, inquiſitionem facere, nec diſſonum eſt Eccleſiæ noſtræ præſcriptis: Exigit enim ut paſtor quoad ſingulos fidei articulos interroget ægrotum, eumq; de illius reſipiſcentiâ percontetur,

5 Reg. Debet Parochus parare interrogationes infirmis faciendas & quare.

Inquiſitio per eas facta non adverſatur Eccleſiæ præſcriptis nec priorum temporum praxi.

percontetur, neq; priorum tempo-
rum praxi adverſatur, nam juxta il-
lam de variis interrogari debet infir-
mus, qui in extremis languet. E
formam habemus, ab Anſelmo pra
ſcriptam, quam hic placet ſubjicere.

Forma interrogationum ex Anſelmo deſcripta.

Quær. Frater lætaris quod in fid
Chriſtiana moriaris? *Reſ.* Etiam
Quær. Fateris te non ita bene vixiſſe
ſicut debuiſti? *Reſ.* Etiam. *Quæ*
Fateris te tam male vixiſſe ut mer
tis tuis æterna pæna debeatur? *Re*
Etiam. *Quær.* Pænitet te? *Reſ.* E
tiam. *Quær.* Habes voluntatem e
mendandi te ſi ſpatium haberes vi
vendi? *Reſ.* Etiam. *Quær.* Cred
quod Jeſus Chriſtus filius Dei natu
fuit ex Mariâ Virgine glorioſâ? Re
Etiam. *Quær.* Credis quod Jeſu
Chriſtus filius Dei pro te mortuus f
it? *Reſ.* Credo. *Quær.* Agis ei gra
tias propter iſta beneficia? *Reſ.* E
tiam. *Quær.* Credis te non poſſe ni
per ejus merita ſalvari? *Reſ.* E
tiam. Quo expleto dicat infirmu
ter, in manus tuas commendo Sp
ritum meum.

Eſt & alia prolixior Interrogatio-
num formula, pro viſitatione infir-
mi, in libello per Reverendiſſimum
in Chriſto Patrem Gulielmum Laud
Archipræſulem Cantuarienſem con-
cripto, cui titulus *A Summary of De-
votions*, & gratiâ eorum, quibus ille
fecit libellus, apponendam cenſeo.

Forma prolixior ex Laudo deprompta.

Exiſtimaſne?

Nullum morbum, aut crucem,
caſu evenire cuiquam, vel temerè? 1

Quin immitti à Deo, citra cujus
providentiam neminem morbo labo-
rare? 2.

Deum autem ſapientiſſimum, ut
nihil unquam permittat contingere,
niſi cum expedit? 3

Expedire itaq; tibi nunc, mor-
bum vel crucem quem vel quam tibi
nunc immiſit Deus. 4.

Porro Deum paterno erga nos a-
mo eſſe, patrem autem, ſive in-
dulgeat ſive caſtiget, æque patrem
eſſe: nec minore, & forſan majore,
hoc quam illud amore facere. 5.

6. Bona tibi diu dediſſe, nunc mal
dare; ſed nec mala hæc niſi ut m
joris boni cauſa ſint, nempe ut r
deas ad illum.

7 Gratiæ eſſe hoc, quod toties à
repulſus, tamen nec ſic deſera
quin viſitet te denuo & requirat te.
Si ſic; ſubdes hac in re Divin
voluntati voluntatem tuam, ſacrific
um omnium, (poſt Chriſti) De
gratiſſimum.

Confiteriſne?

8. Non tam bene vixiſſe te qua
oportuit? imo vixiſſe te male, ſ
peq; & graviter peccaſſe?

9. Eſtne peccatum aliquod præt
vel ſupra cætera? vel ſuntne pe
cata aliqua, quæ gravent conſcie
tiam tuam, ut peculiaris abſoluti
nis beneficio tibi ſit opus?

10. Eſtne ſcrupulus aliquis circa
quæ ſunt fidei, vel religionis?

11. Recogitaſne annos elapſos vi
tuæ in amaritudine animæ tuæ?

12 Cupereſne majorem pro iis amar
tudinem ſentire, quam ſentis?
gauderes

audereſne ſi ſentires? & doletne
uod non ſentias?

Petiſne illuminari de iis quæ ig- 6.
oras, vel oblitus es, ut de eo pœ-
itere poſſis? & pœnitetne id etiam
uod vel ignoras vel oblitus es?

Eſtne propoſitum ſi vixeris, judi- 7.
andi te & vindicandi in teipſum
uod deliquiſti?

Eſtne propoſitum, ſi vixeris, E- 8.
endandi vitam, & devitandi tum
edia tum ſigna eorum quæ hacte-
us peccaſti?

Hoccine ſanctè promittis? 9.

An petis de hoc promiſſo admone- 10.
te libere?

Crediſne?

Quæ in ſymbolo ſunt fidei Chriſti- 11.
næ, ſemel ſanctis traditæ?

Te ſervari non poſſe niſi ea credas?

Lætariſne & gratias agis Deo, 12.
uod in hac fide natus es, vixiſti, &
m morieris in eâ?

Petiſne ipſe & viſne nos tuo no- 13.
ine à Deo ſupplices petere, ne de-
ciat in te fides hæc in ipſum, atq;
deo ne in ipſo mortis articulo?

5 Petiſne etiam ut fructus fidei hujus, & præcipue mortis Jeſu Chriſti, utcunque in vitâ tuâ periit, tamen ne pereat in morte?

6 Si te ſenſus defecerit, aut dolor ſeu debilitas eouſque pertuler it, ut quædam tibi excidant contrà Religionem, ſeu præcepta ejus, viſne haberi pro non dictis? & renuntiaſne iis tanquam non tuis?

Remittiſne?

1 Illis qui te quocunque modo læſerint, ſicut tibi vis remitti?

2 Petiſne à Deo ut ipſe quoq; illis remittat?

3 Remittiſne illis ſatisfactionem ad quam tenentur ratione illorum, quibus te verbo vel facto læſerunt?

4 Viſne hoc illis, qui in te peccarunt, tuo nomine ſignificari te illis quantum in te eſt nóxas omnes remiſiſſe?

5 Remiſſuruſne eſſes, ſi graviora & plura in te deliquiſſent?

6 Gaudereſne ſi plures jam haberes quibus remittere poſſis, quo inde uberius tibi remiſſio peccatorum tuorum à Deo impertiri poſſit?

Tu

Tu ipſe ſi quos læſiſti, Petiſne ab eis veniam, ut & tibi remittant? 1

Ecquos imprimis commeminiſti,& vis ſignificari illis hoc tuo nomine? 2

Quum remiſſio nulla ſperari poteſt peccatorum contra octavum vel nonum præceptum legis divinæ, niſi fiat reſtitutio, paratuſne es reſtituere illis rem quibus in re familiari, & illis famam quibus in fama detraxiſti, idq; ſine dolo & dilatione? 3

Recordariſne qui tandem ſint? 4

Alia etiam interrogationes faciendæ ſunt ſed cautio adhibenda ne ex iis diſcat ægrotus quæ prius ignorabat vitia

Convenit etiam non raro, ut paſtor in ſtatum animæ ægrotantis preſſius adhuc inquirat, de variis vitiis in Decalogo expreſſè aut reductivè & conſequenter prohibitis, de iis ſaltem in quæ ægrum incidiſſe ſuſpicetur ſigillatim interrogando; cavendum verò eſt ne ægrum ignota doceat, ideoq; peccata minus naturalia, quæq; rarius perpetrantur, ne nominet quidem, niſi gravis ſit ſuſpicio illum ea quandoq; admiſiſſe.

6 Reg. Docendus eſt populus quæ

Unuſquiſq; curam habens animarum, moneat frequenter populum ſibi

Pastor debet advocari in initio invadentis morbi & quare.

sibi commissum, vel in privatioribus colloquiis, vel in publicis quas ad eos habuerit concionibus, ut pastorem advocari curet unusquisq; ubi morbus aliquis primum invaserit, morbo enim invalescente, frustra ut plurimum fiunt colloquia; corpore siquidem sævientis mali violentia correpto, compatitur plerunq; animus, suisq; functionibus ineptus redditur; convincendus itaq; est populus, expedire illis morbo quovis laborantibus ut verbi aliquis minister in tempore accersatur, illius preces & consilia non mortem accelerare (quod vulgò sed ridiculè putatur) sed pœnitentiam veram promovendo, morbis amovendis, vitæq; ulterius protrahendæ efficaciter inservire, & eo magis movendi sunt homines ad pastorem suum advocandum cum se male habuerint quod multi, præsertim infimæ sortis pastoris sui opem rogare ideo desistant, quod vereantur ne eis fiant molesti.

At quoniam ægroti vitio, aut aſſiſtentium incuriâ, accidit nonnunquam quod Paſtor non ſit tempeſtivè accerſitus, paſtoris erit officium, de gregis ſui ſalute ſæpe ſæpius inquirere; & aliquorum templo miniſtrantium (cujuſmodi ſunt clericus Parochialis ſive ædituus & oſtiarius) curæ, hoc demandare, ut de parochianorum morbis eum faciunt certum; paſtorq; de adverſâ cujuſvis valetudine certus, eum ultrò adeat, nec invitationem præſtoletur, omnem enim gregi ſuo benefaciendi anſam arripere debet, & molliora quævis affandi tempora captare, cujuſmodi ſunt, quæ ægritudo miniſtrat. Nemo itaq; cùi animarum cura committitur, charitativum hunc laborem refugiat, quod teneantur illius parochiani eum accerſere ſi infirmentur, (juxta illud Apoſtoli, infirmatur quis in vobis accerſat presbyteros eccleſiæ & orent ſuper eum,) aut quod vereatur ne ſi ultro ſe obtulerit, ingratus venerit & tempore parum opportuno acceſſerit; imo ne cauſas

7 Reg. Debet paſtor inquirere frequenter de ſalute ſui gregis & iis qui templo famulantur injungere ut ei morbos Parochianorum ſignificent.

Paſtor de his certus eos ultro adeat & quare.

Jac. Ep. 5. 14

causas fingere, & otio prætextum quærere videatur; unicâ saltem vice ultro ægrotum adeat, & si ingratum se adveniſſe, & nihil apud illum profecturum se senserit tum demum Parochus sine negligentiæ notâ abesse poterit.

Hactenus ostensum est qualiter debeat Curatus instrui, ut arduum illud ægrotos visitandi opus aggredi possit prudenter, & utiliter exequi postulatq; methodus ut nunc ostendam, quæ erga ipsos ægrotos inter visitandum præstare debeat; atq; hæc docebunt sequentes regulæ.

Regul

Regulæ ad ſecundam Claſſem ſpectantes.

1. DEcebit Parochum cum primò ad ægrotum accedit, compaſſionem aliquam voce, & vultu exprimere, blandèq; eum interrogare, de mali quo premitur naturâ, ſymptomatibus, & duratione, hæc enim ut amoris & benevolentiæ ſunt indicia, ita reddent gratiora quæ deinceps eſt dicturus. *1 Reg. Paſtor agrotum primò accedens debet benevolentiam ſuam ſignificare.*

2. Innuat deinde Parochus ſe ſpem de ægroto habere, quod Divinæ voluntati voluntatem ſuam ſubmiſerit, & paternam cæleſtis patris correctionem (prout filium decet obſequentem) æquanimiter laturus ſit, quippe quæ, etiamſi gravis videatur, ſit tamen longè infra merita; quæ licet inter mala vulgò numeretur, bono tamen ſit illi ceſſura: Si æquo animo pertulerit, quæq; deniq, uti aliæ *2 Reg. Ad ſubmittendum Deo hortetur.*

Quibus argumentis ad id ſuadeat.

liæ omnes afflictiones, ad hoc à Deo imittatur, ut patientiam probet exerceatq;, addi etiam poſſit impatientiam non tollere, non ſublevare malum ſed augere, eo ſiquidem graviùs premat unumquemq; quælibet miſeria, quo eam magis contra voluntatem patiatur.

3 Reg. *Doceat ob incertum morbi exitum nec corporis curam abjiciendam nec animæ procraſtinandam.*

3. Doceat porrò parochus incertum eſſe morborum exitum, adeoq; illi, nec ita de ſalute deſperandum, ut omnem corporis curam abjiciat, eoque reſpuat medicamenta quæ malum profligare poſſint, neq; ita è contra ſperandum ut aliud pœnitentiæ tempus ſibi audeat promittere, tutumq; putet, opus illud unicè neceſſarium vel in diem differre.

4 Reg. *Precet in liturgiâ præſcripta dicenda.*

4. Flexis deindè genibus, pro ægroto Deum precetur, juxta formulam in Liturgiâ præſcriptam, precibuſq; paululum interruptis ſurgat: Et,

5 Reg. *Ad alloquium procedat.*

5. Ad alloquium procedat illud quod in libro precum communium habetur, aut ſi convenientius judicâ-

it ad aliud aliquod quale ante de-
ſcripſimus.

6. Finito generali alloquio, oſten- 6 Reg: *Fidei vera neceſſitatem oſtendat.*
dat quàm ſit impoſſibile Deo ſine fide placere, quamq; ideo uniuſcujuſq; interſit, ſuam probare fidem, & an vera ſit inquirere.

7. Utq; ea inquiſitio debitè pe- 7 Reg. *Quomodo illa eam inquirendum.*
ragatur, recitet parochus clarâ & diſtinctâ voce omnes ſymboli Apoſtolici articulos, & (juxta eccleſiæ noſtræ præſcriptum) ægrotum quoad unumquemq; interroget, num illi ex animo aſſentiatur, & ſi in quovis vacillare perceperit, ſtabilire eum ſuſcipiat. Cumque

8 Ex fidei noſtræ articulis qui- 8 Reg: *Cura præcipua ſit circa articulos fundamentales.*
dem ſint adeo fundamentales, ut nequeant citra ſalutis diſpendium aut ignorari penitus, aut pro falſis haberi, quoad illos ſaltem adnitendum erit paſtori ut viſitatus eos rectè intelligat, iiſq; aſſenſum præbeat inconcuſſum: Neq; de aſſenſu illis præbendo apud quemvis hæſitanter diſſerat, quod templum diu frequentâ- *Eam non excludit templi frequentatio.*
rit, ex defectu enim tempeſtivæ eruditionis

ruditionis evenit, quod multi provectæ admodum ætatis, nec ſcitu neceſſaria intelligant, nec creditu neceſſariis aſſentiantur. At conveniat forte aliâ viâ procedere, apud eos qui pauciores ſunt, aut ſibi videntur, eoſque ſi explicatiore aliquâ articulorum fidei cognitione egere viſi ſint, juxta prudentem Jo: Polanci regulam ad diſtinctiorem eorum perceptionem adducere, vel per modum commendationis, vel per modum oblationis, vel per modum obſecrationis, vel per modum gratiarum actionis, vel per modum ſpem emendi, monendo nimirum viſitatum ut (ipſo præeunte) ſe, ſacro ſancto Trinitati Patri Filio & Spiritui Sancto commendet, ut Patri ſe commendet, tanquam omnium viſibilium & inviſibilium Creatori; Filio ut per æternam & ineffabilem generationem, à Patre æternùm nato, ut in tempore propter ſalutem hominum in mundum miſſo, ut virtute ſpiritus ſancti concepto, ut nato homini ex Virgine Mariâ, ut paſſo, mo-

Modi quibus ad diſtinctam myſteriorum fidei cognitionem adduci poſſint, qui pauciores ſunt aut ſibi videntur.

tu

tuo, ſepulto, reſcuſcitato, in cœlum aſcenſo, ibidem ad dextram patris ſedenti, & ut tandem venturo ad judicandum vivos & mortuos, & unicuiq; juxta opera, aut æternam vitam, aut æternas miſerias reddituro, atque aut demum ſe commendet Spiritui Sancto, ut à Patre & Filio procedenti & unam ſanctam & catholicam eccleſiam vivificanti: Doceantur inquam ægroti variato ſubinde modo nunc ſe illis commendare, nunc ſe illis offerre, nunc illos obſecrare, nunc illis gratias agere, nunc ſpem ſuam in illis ponere, mentione myſteriorum fidei explicitè ſemper factâ, ſive hoc ſive illo modo procedatur.

9 Reg. *Neceſſitas & efficacia veræ pœnitentiæ docentur.*

9. Seriam Pœnitentiam eſſe omnibus ad ſalutem neceſſariam, paucis prout expedit, aut multis demonſtret, oſtendatq; ex ſcripturis, ad hoc eam ſufficere, ut peccatores vel gravisſimos divinæ miſericordiæ caces reddat. Et,

10 Reg. *Ejus natura explicanda.*

10 Quoniam gravis eſt ſuſpicio, veram pœnitentiæ naturam a pleriſq;

E igno-

Quid sit. ignorari, erit ut plurimum sedulò explicanda, docendaq; erit longè major ægrotantium turba esse firmam animi à malo ad bonum conversionem in amore Dei fundatam, & cautâ vitiorum omnium devitatione, & diligenti omnium virtutum praxi continuo indicatam.

11 Reg. Examen vitæ ad pœnitentiam agendam necessarium.

11. Accuratum retroactæ vitæ examen, ad Pœnitentiam ritè agendam necessarium esse doceat & ad illud sedulò hortetur. Et quo id debitè peragatur,

12 Reg. Moneat ad id faciendum per lectionem vitiorum catalogi.

12. Moneat ægrotum vitiorum aliquem catalogum attentè legere aut alii illum distinctè recitanti mentem, & aures arrectas præbere & quoad unumquodq; vitium se serio consulere, num aliquo id tempore admiserit, neq; enim tutum est cuipiam, in re adeo momentosâ suæ ipsius memoriæ in solidum confidere, & externa aspernari auxilia decebit itaq; fidum Christi Ministrum, de hoc ægrotum frequenter admonere, eumq; etiam non rarò juvare, decem legis precepta brevi-

Atque adjuvet etiam decem præcepta percurrendo & quæ prohibent recensendo.

te

ter percurrendo, ſtrictimq; illi notando quæ prohibent delicta, & poſteriorem hanc methodum in caſibus ferè innumeris priori prætulerim, quia idiotam quemvis docebit modum ſe examinandi facillimum modum, quo, externo omni auxilio orbatus, uti poterit, quandocunq; lubuerit.

13. Moneat etiam ut ſecum ſubinde cogitet quoties ſingula admiſerit peccata, & quæ ea aggravarint circumſtantiæ. Et cum fines hujuſce inquiſitionis non alii ſint quam coram Deo eſſe humili demiſſoq; animo, priſtina & dilecta hactenus peccata lugere & habere odio, eorum veniam ſuppliciter rogare Deum, & contra ea in poſterum ſtatuere;

13 Reg. *Delictorum frequentia & circumſtantia expendi debent. Qui ſint fines hujus examinis.*

14. Hortetur ægrotum ut (examine peracto) ſuam indignitatem agnoſcat & humillime fateatur ut ſua lugeat peccata, ut eis veniam à Deo impetret, & demum, ut firmiter ſecum ſtatuat à ſimilibus ſibi in futuro quantum poterit cavere. Et

14 Reg. *Hortetur ut examen ordinet ad fines prædictos.*

15 Reg. *Venia etiam secretioribus delictis roganda est.*

15. Quoniam necesse est ut post inquisitionem vel accuratissimam nonnulla lateant delicta: Hortetur item ut cum Psalmistâ à Deo petat, ab occultis purgari, à secretis mundari.

16 Reg. *Si delicat ægrotus inquirendum unde ejus dolor oriatur.*

16. Si ægervultu suo aut dictis dolorem aliquem ob ante admissa conceptum prodiderit, inquirendum erit sedulò, unde ortum habeat illius dolor, an ex servili pœnæ metu, an verò ex eo quod contra infinitam Dei benignitatem deliquerit, licet enim prior iste dolor foveri debet ut usitatissimum pœnitentiæ initium, in eo tamen nulli tuto acquiescitur, ideoq; excitandus erit ægrotus ad dolorem nobiliori principio innixum, luctus enim qui in nobis pœnitentiam non pœnitendam operatur, suam habet acerbitatem, ex ingrato nostro, infinitæ misericordiæ contemptu.

In quo debet fundari.

17 Reg. *Dolor sensitivus non requiritur in omnibus.*

17. Si per duriorem corporis temperiem steterit, quo minus æger sua defleat delicta, dici convenit in illius solatium, dolorem sensitivum non in

in omnibus requiri, atq; illis qui dolere neſciunt, ſufficere, ſi omnia Dei lege prohibita, verè, & ex animo averſentur, & in futuro ſeduli devitent.

18. Non ſatis putet Parochus, ægrotum, ad generale obediendi Deo, in omnibus, propoſitum ineundum hortari, ſed curet etiam, ut maturâ deliberatione, & debitis rationibus ineatur; ſi enim ex ſubito animi motu, nullaq; ante habitâ difficultatum, quæ in eo retinendo certiſſimè ſubeundæ ſunt, ratione, procedat, leve erit & cuivis difficultati, ex improviſo occurrenti facillimè ceſſurum, & ſi indebitæ cuivis rationi innitatur, cujus generis ſunt ſpes, metuſq; mundanorum, inſtabile erit & ſublatâ cui innixum eſt ratione, ut corruat neceſſe eſt; & ut ſancto animi propoſito ſtare velit poſſitq; hortetur eum Dei gratiam auxiliumq; implorare, qui enim propriis ſui ipſius viribus confiſus, id in ſe ſuſcipit, quod ſine auxiliis Divinæ gratiæ præſtari nequit, triſ-

18 Reg. Propoſitum pietatis juſtis rationibus ineundum.

Ut ſtabile ſit auxilium Dei implorandum.

tissimâ experientiâ se spem vanam aluisse docebitur: Et si pastor conscius fuerit vitiorum, quibus visitatus, valens indulsit, semotis arbitris, & amore præfato, de iis speciatim differat, & ut contra illa sigillatim statuat reum exhortetur; ei etiam author sit tam de mediis, quam de fine statuendi, eumq; amicissimè admoneat, ut in animo habeat, secumq; obstinatè statuat, ea omnia diligentèr præstare, quæ propositò stabiliendo subserviunt, eaq; omnia cautè evitare quæ id soleant labefactare; qui enim aut ea negligit, aut his indulget, non poterit meliori jure spem aliquam concipere se assecuturum suum propositum, quam quo sperare poterit se fore eruditum, qui nullam literis navârit operam; proderit etiam mentionem facere eorum, quæ obstinatiores & in pietate obfirmatiores nos reddere apta sunt, cujusmodi sunt, rectæ de Deo apprehensiones, veræ notiones de vitiorum & virtutum naturis, frequens de novissimis meditatio, diligenti

Tam de mediis quam de fine statuendum.

Mentio tacenda est eorum quæ pietatem firmant & quæ sint.

gentia in vocatione, assidua oratio, bonorum societas, frequens vitæ examen, religiosa omnium quoad adiaphora propositorum tenacitas, & quotidiana statutorum pie initorum renovatio; proderit etiam ea strictim notare quæ in vitia nos reddunt proclives, quod genus sunt, otium, malorum conversatio, & ut alia taceam, ea animi levitas & inconstantia, quâ à propositis minus momentosis sine scrupulo recedimus, eaq; temeraria audacitas, quâ in pericula nos conjicimus, & in tentationes cautè evitandas sine causâ irruimus.

Facienda etiam mentio eorum quæ pietatem labefactant, Quæ sint.

19. Ad sacræ cœnæ participationem urgeat, moneatq; ut in tempus illius celebrationi destinatum, se rite præparet, & amicos quosdam advocari curet, qui eam unà participent; Scisciteur autem num antea unquam de hoc Sacramento participarit, nam si illud nunc primum recepturus sit, illius natura, necessitas, & efficatia ei debent explicari, docenduſq; erit quo ille modo se optime præparet.

19 Reg. Ad Eucharistiam accipiendam hortetur & ubi opus est illius naturam, & docear.

20. Verba

20. Reg. *Moveat ad restitutionem*

20. Verba habeat frequentia de restitutione proximo facienda ob injurias quas illi intulerit, quo enim minus de eâ cogitent pleriq; cum rectè valent, eo magis monendi erunt cum fuerint ægroti, atq; doceri etiam illos oportet quæ cuiq; injuriarum generi debeatur satisfactio: Et quo ægroti male acquisita lubentius restituant, hæc illis in animo volvenda proponantur, nempe fore omnia intra breve tempus certissimè deserenda, male esse dilapsura quæ male parta sunt, nec diu hæredibus profutura, imo illis verisimiliter nocitura, & in æternæ damnationis periculum eos conjectura: Et licet illis maximè & sine omni futuræ calamitatis discrimine profuerint, esse tamen egregiæ dementiæ, se miseriis nunquam finiendis exponere, ut ingrati quivis hæredes fugaci fruantur voluptate.

Et speciatim ad restitutionem quæ ob injurias animæ illatas debetur.

Quum nulla gravior sit injuria, quam quæ proximorum animabus infertur, cum ad scelus aliquod patrandum inducuntur, de restitutione in

istius

ſtiuſmodi caſibus neceſſariâ, erit aliquid ſpeciatim dicendum, & ſtimulandus erit ægrotus, ut ad pœnitentiam datâ operâ hortetur, & quantum in ipſo fuerit, adducat eos, quos ad peccandum quovis modo pellexerit: Eum itaq; admoneat Parochus, ut illis, ſi in propinquo fuerint, ad ſe clanculum vocatis, dicat, aut ſi remotius egerint, per literas vel fidum aliquem amicum ſignificet, ſe paternâ Dei diſciplinâ ad ſaniorem mentem fœliciter revocatum, omnia vitæ anteactæ crimina jam vere averſari, & ex animo nunc dolere, non ſolum, quod ipſe ea temere admiſerit, verum etiam quod quandoq; illos ſibi in ſcelerum ſocietatem aſciverit, ſe jam orare, & ſerio obteſtari illos, ut ſaluti ſuæ ſempiternæ in tempore velint proſpicere, ut omnibus ſuis delictis jam tandem renuntiarent, & præcipue illis, ad quæ, aut exemplo pravo, aut inſano concilio, aut iniquâ quâvis ſuaſione ipſe eos adduxerit, ſe de malitiâ & ingenti iſtorum periculo jam plene convictum

tum esse, se in animo suo persuasum esse, reddendam esse Deo rationem non solum de propriis sui-ipsius delictis, sed etiam de istis aliorum peccatis quibus suâ conversationeculpandam ipse occasionem præbuerit, atq; ideo non posse pacato animo ex hâc vitâ decedere, nisi postremo suo spiritu ad tempestivam vitæ emendationem, eos prius hortatus sit, & quantum in ipso fuerit, à morte delictis debitâ securos, & melioris vitæ capaces reddiderit: Cumq; pene omnes ubiq; homines de aliorum criminibus si non alias, fraternæ saltem correptionis neglectu participare soleant, decebit universos, & præsertim eos, qui ex hâc vitâ migraturi sunt, omnes, quotquot eos inviserint, ad veram pœnitentiam seriumq; pietatis studium in genere hortari: Et ad hanc generalem reparationem faciendam ob generalem illam injuriam quæ ex isto neglectu fluat, omnes, qui periculosè ægrotant non immerito moneantur.

21. Admoneat etiam ægrotantem ti ſuarum offenſarum veniam ab hominibus petere, ita & injurioſis viiſſim dare, doceatq, quæ qualiſq; ffenſarum remiſſio neceſſaria ſit, ut uis ſuarum remiſſionem à Deo obtiere poſſit ; nonnulli enim ad remittendum ſuis debitoribus in gene- e hortati, falſò & periculoſè judiant, ſe quod ſatis eſt feciſſe, ſi veiam ore pronunciaverint, licet intem in animo celatum lateat propoſium vindictam aliquam ſumendi, ſi uando ad ſalutem redierint, & in ua poteſtate habuerint : Aliiq; è conra exiſtimant, ſibi à jure recedenum,& injuriarum memoriam ita exnimo delendam, ut de iis poſtea ne ogitent quidem, ſi ut monentur inurioſis velint remittere.

21 Reg. *Moneat ad ignoſcendum injurioſis.*

Notantur errores circa debitam injuriarum remiſſionem.

22. Precibus publicâ authoritate præſcriptis, addat nonnunquam & lias formulas, prout ægrotantis ſtaui expediens judicarit, atq; per eas oterit ægrotum & alios quoſvis qui li aſſident, quoad officia illis pro empore incumbentia prudenter inſtruere

22 Reg. *Nova precum formula præſcriptis addenda earum uſui.*

ſtruere, à Deo nimirum rogand
nominatim, ut ea præſtent ſingul
quæ eâ occaſione ſint ſingulis præ
ſtanda.

23 Reg. *Ægroti animus contra mortis metum muniendus.*

23. Si mors inſtare videatur, con
tra illius metum muniendus eſt æ
groti animus morſq; illi repræſentan
debet tanquam omnium miſeria
rum finis, oſtiumq; quod ad æter
nam fœlicitetam adducet eos qu
veræ pœnitentiæ vera dederint in
dicia.

24. Reg. *Pœnitentibus pronuntianda eſt abſolutio Ea exponend. a & quomodo.*

24. Illis de quorum pœnitentiâ
quin vera fuerit, non jure dubitatur
pronuntianda eſt abſolutio, ſi ob
nixè eam petierint, eaque, ne perpe
ram intelligatur ut plurimum expon
debet, & proponi poſſit tanquam
abſoluta reſpectu eorum delictorum
quæ eccleſiæ ſcandalum pepererunt
& reſpectu aliorum omnium pecca
torum tanquam authoritativa, Dei
que gratia efficax futura illis, qu
veram egerint pœnitentiam.

25 Reg. *Ægroti pro variis ipſorum geniis varie tractandi.*

25. Meminerit ſemper qui curam
habet animarum, ægrotos pro variis
ipſorum geniis, varie tractandos;

illis

lis enim qui futuræ fœlicitatis ſpes luerint non bene fundatas, juſtitia Dei explicanda eſt, minæ illæ graves ub quibus Deus omnes ubiq; homines omni interdixit ſcelere, vivaciter urgendæ, terroreſq; tremendi judicii & inferorum pœnæ quoad fieri poteſt, ad vivum repreſentari debent: Infirmo autem è contra illi, ui animo eſt verè contrito, & ſub ravi onere peccati multùm ingemiſcit, leniendus eſt animus, ſuavi e miſericordiâ Dei colloquio, & in llius ſolatium illuſtranda ſunt illa cripturæ loca, quibus Deus peccaoribus pœnitentiam agentibus venim pollicetur; Salvatoris merita ilin mentem revocandâ, ſpem in lis ponere, & pacato eſſe animo noneri poſſit & debet. Atque ſaræ Scripturæ loca quæ his uſibus ongruè applicari poſſint, in libellis, n calce hujus tractatus nominandis ollecta habeantur.

Quomodo præſumentes.

Quomodo contriti.

26. Si parens fuerit qui viſitatur, novendus erit ad benedicendum & iè conſulendum liberis, præſertim

26. Reg. Parentes movendi ad pie conſulendum liberis.

si morti vicinus videatur, consilia enim quæ parens moriturus dederit, liberorum animis penitiùs inhærebunt, et apud illos plus valebunt quam quæ sanus instituerit.

27 Reg. *Ad quid servi movendi.*

27. Si servus visitetur, urgeatur detegere, si quæ noverit adversus heri heræve bonum, consilia suis initu conservis.

28 Reg. *Pauperi subveniendum.*

28. Si pauper fuerit, ægrotus, & necessariis indiguerit, pastoris erit prout poterit subvenire, pecuniamq; illi aut suam largiri, aut si illud per inopiam non liceat, à ditioribus impetrare.

29 Reg. *Ægrotus ad condendum testamentum movendus & quare.*

29. Ægrotum, ubi opus fuerit, ad res suas mundanas disponendas hortetur, tum ne incompositæ animum illius distrahant, & à rebus magis mementosis avocent, tum ne si iis nondum compositis fato cesserit, molestiæ inde & lites superstitibus oriantur. Eum etiam si divitiis affluat, argumentis à sententiâ die ultimo proferendâ petitis, ad charitatis opera stimulari conveniat.

30. Hi

30. Hi hortatus non uno tempore urgendi ſunt, tum quia ægroto hoc tædium pareret, tum quia convenit ut paſtor novi aliquid proferat, quoties laborantem inviſerit, ne eandem ſemper cantilenam videatur canere, & inſcitiæ ab auſcultantibus accuſetur, quaſi ſermonem variare præ ignorantiâ neſcierit.

30 Reg. *Præcedentes hortatus non uno tempore urgendi & quare.*

31. Paſtor peractis precibus, & facto hortandi fine, ægrotum de ſtatu corporis blandè interroget, & de remediis quibus uſus fuerit, amicè alloquatur, & ſi medicinæ fuerit peritus, (niſi adſit medicus) ſuum etiam adhibeat conſilium, hâc enim methodo ſe reddet gratiorem.

31 Reg. *Poſt precet & hortatus blande & amice alloquatur paſtor.*

32. Diſceſſurus tandem paſtor, ægrotum hortabitur ad meditandum privatim de iis quæ ab ipſo audiêrit, & ad ſequendum monita movebit, ſalutem illi precabitur, & rogabit Deum ut illius gratiæ auxiliis poſſit, velitq; ægrotus, ſe ſuis circumſtantiis convenienter gerere.

32 Reg. *Quæ dicere oporteat diſceſſurum.*

Regulæ ad tertiam Classem spectantes.

1. Reg. Regat pastor assistentium erum qui ægroto assident

1. CONvenit non raro ut pastor Evangelicus, in promovendâ visitati æternâ salute, assidentium utatur operâ; plurimum enim apud ægrotum poterit, si illos ad sibi seriò assistendum adduxerit, qui illi sanguine aut amicitiâ junguntur, ei itaq; ad se clanculum vocatis in hunc modum loquatur; Benè est & laudo quod amico huic vestro laboranti curam impendatis, addatis, obsecro, corporis curæ, atq; animæ curam, ea enim est pars longè præstantior, & majorem meretur curam in hoc ideo potissimum incumbatis ut ea demum sit sana, verum vestrum amorem, hoc pacto, optime & illi, procul omni dubio utilissime exprimatis, caveatis itaq; imprimis ne mens ejus à seriis avocetur, aut futilibus

Quemodo illos alloquatur.

tilibus colloquiis, aut incompositis visitantium moribus, foveatis quantum in vobis fuerit, pios quos in ejus animo excitavi cogitatus, legatis ubi fuerit opportunum, clarâ & distinctâ voce, hunc, vel illum vitiorum catalogum, iftisq; vitiis inter legendum diutissimè immoremini, in quæ amicum aut naturâ, aut pravâ consuetudine proniorem novistis, legatis etiam aliis vicibus Psalmos pœnitentiales, illasq; sacræ Scripturæ paginas, quas illi nunc temporis præ aliis profuturas putetis, legatis itidem suis vicibus, hanc, vel illam, hujus vel illius libri portiunculam, hæc enim ut vos faciatis, esse illi expediens judico; Amicum vestrum frequenter invisam, at cum illi continuò adstare non potero, vestrum erit quæ dixi officiis, meam supplere vicem: Hujusmodi officia ab aliis ipsi expectabitis, si quando (quod longè absit) graviliquo correpti morbo, de vitâ periclitemini: Quæ vobis ipsis ab aliis fieri velitis, ea aliis facere nunquam gravemini.

2 Reg. *Moneat eos de compescendo luctu.*

2. Moneantur etiam ubi opus fuerit, qui ægroto assident de compescendo luctu, doceanturq, dolorem vanum esse, & rationi rectæ ideo adversari, quod nihil boni promoveat, fore etiam impium, & Deo displiciturum, si nimium illi indulgeatur, utut enim veniam à Deo assequatur, cum invitis obrepit; foveri tamen nequit, quin summa Dei authoritas impugnetur, ideoq; moneantur ut sedulò in hoc conatus dirigant, ut ad divinam voluntatem, in omnibus voluntates conforment suas.

3 Reg. *In ægroti mortem si propinquavidean-tur assidentes præparet & quomodo.*

3. In mortem etiam periculosè ægrotantis, ulteriùs præparentur, & in hunc finem dicatur, ut fluxa sit & incerta, quam hic agimus vitam, ut iniquum sit eos recusare sortem quæ omnibus ferenda est, & mortem aut aversari suam, aut aliorum multùm dolere, cum omnes hâc lege in hunc mundum introivimus, ut inde ad Dei jussum exeamus, quod si quid illi, quem nunc inutiliter plorant, humanitùs acciderit, eum citò

secutur

ſecuturi ſint omnes, & in æternum unà manſuri, niſi ob diverſos mores, diverſis fuerint conſignandi locis, dicatur deniq; amorem erga vitâ functos rectiùs multo, & utiliùs exprimi, fideli eorum executione, quæ moribundi in mandatis dederint, & debitâ ſuperſtitum curâ quam vanis lachrimis, & inutili luctu: Et ſi hujuſmodi dictis non poſſit parochus adeo multùm proficere, ut dolorem aut eliminent, aut multùm minuant, qui ægroto aſſident; moneat tamen illos, ut ſaltem celent dolorem quoties in ægrotantis conſpectum fuerit illis veniendum, ne intempeſtivo luctu, turbent illius animum, & ad juſtam animæ curam eum reddant ineptiorem.

Doceat quemodo amorem erga mortuos exprimant.

Moneat ut dolorem celent agrotum.

4. Eos etiam qui ægroto miniſtrarint, ſtrictè interroget, de ætate, vitæ conditione, literaturâ, moribus, aliiſq; ſibi minus notis ægroti circumſtantiis, paſtor enim quo hæc accuratius prænoverit, eo poterit faciliùs cum proximè acceſſerit, quæ loqui deceat dignoſcere, quoad

4 Reg. Qua petenda de agroto ex aſſidentibus ediſcat.

iſta

ista præmonitus, & debitè informatus, missis generalioribus, & parùm profuturis locutionibus, sermonem suum ad ægroti statum, nullo fere negotio, accomodare poterit.

5 Reg. *De quibus monendus sit medicus.*

5. Quærat ex medico, qui ægroti curam susceperit, num morti eum putet vicinum, illumq; moneat, si quæ propinquæ mortis symptomata perceperit, ne celet ægrotum aut eos qui illi assederint, ne ægrotus, spe vanâ salutis suæ deceptus, curam animæ necessariam periculosè procrastinet, & ne illi ministrantes eis desint officiis, quæ amico in extremis constituto, præstare eos oporteat.

6 Reg. *Quid dicat ægrotantis amicis si in phrenesi tenetur.*

6. Si visitatus (quod sæpe evenit) per phrenesin, seu breve aliquod delirium, consilii sit incapax, assidentes admoneat, de iis, quæ illi dici cupierit si quando ad saniorem mentem redierit, iisq; etiam hoc officii injungat ut eum curent advocari, ubi primum senserint, sana quævis consilia posse aliquid apud ægrotum valere.

7. Si

7. Si nimia amicorum dilectio obſtiterit, quo minus pacato animo de morte mox futurâ cogitaverit ægrotus, & ad eam ſubeundam ſe alacris compoſuerit, moneat paſtor illos qui ei neceſſariò miniſtrant, ne terrenos hoſce affectus concitari patiantur, aut non neceſſario, conjugis, liberorum, aliæve cujuſvis perſonæ plurimum illi dilectæ acceſſu, aut intempeſtivâ eorum mentione, illos etiam doceat argumenta, quibus dehortari poſſint propinquos, ſi ad frequentem moribundi conſpectum admitti impotenter cupierint.

7 Reg. *Monet eos qui ægroto miniſtrant ut à morituri conſpectu eos prohibeant, deuitenque mentionem eorum quorum conſpectum aut mentionem indebitos affectus concitare in ægroto ſentiant.*

Regulæ quartæ classis.

Regulæ ad quartam Classem reducendæ.

1 Reg. Pastor si a. gregum quem non novit inviserit instituat oratione præmeditata & generali.

1. VErbi Dei minister quo visitandum penitiùs noverit, eo âptiùs alloqui poterit sacræ Scripturæ loca commodiùs ei applicare. Erit tamen illi nonnunquam accedendum ad ægrotos sibi minime notos, atq; hoc in casu necesse est ut se in generalibus contineat, & uti possit præmeditatâ aliquâ oratione, quæ cuivis ignoto ex æquo congruat, cujusmodi est quam habeat lector inter regulas primæ classis.

2 Reg. De iis speciatim differat qua ex colloquio expiscetur.

2. Si quid de pristinis visitati moribus, ex illius responsis expiscari possit Parochus, de iis agat speciatim, laudetq; laude dignos, & culpandos improbet, & quoad hos doceat, quàm fuerint culpandi quàm illi

illi fuerint nocivi, quàm Deo odio-
si, dicatq; insuper quibus illi modis
præcaveri & in futuro præveniri
poterint.

3. Si quoad pristinos ægroti mo-
res, nihil discat ex illius responsioni-
bus prudenti Parocho facienda erit
conjectura ex illius ætate, & voca-
tione, & loco in quo sanus dies
transegerit, unicuiq; enim ætati, &
statui, & regioni, sua sunt vitia, &
pastorem hortarer de iis vitiis sigil-
latim disserere in quæ laborantem
fuisse proniorem suspicetur.

3. Reg. Nihil e colloquio discenti facienda est, conjectura ex ætate, &c.

4. Convenit autem ut illi sub fi-
nem orationis significet, se illi quæ
meminerit peccata nequaquam ex-
probari, quippe qui ignarus sit, num
ea unquam perpetraverit, sed ideo
solùm eorum apud illum mentionem
fecisse, ut eum in recordandis vitiis
juvaret, & providentiæ Dei impu-
tandum, si nullius conscius, pecca-
tum aliquod secretum, ei in mentem
opportunè revocaverit.

4. Reg. Amoveat suspicionem iniquioris sententia, dicatque cur hac aut illa meminerit peccata.

5. Addat etiam Parochus, per-
parum referre quid homines de eo-
sentiant,

5 Reg. Dicat nihil referre quid homines de pœnitentibus sentiant.

sentiant, modo ingenuam Deo peccatorum confessionem faciendo, veramq; de eis penitentiam agendo Deo innocens habeatur.

6 Reg. Fidentium & salubre consilium spondet.

6. Quo visitatus cum eo agat fidentiùs & illi secretiores animi morbos tanquam fideli medico lubentiùs detegat, decebit Parochum pro indubitato dicere, se officio suo tenerí tum ad tacendum ea quæ sub sigillo confessionis sibi habuerit concredita, tum ad dandum ei consilium, quàm poterit, salùberrimum, nec referre quidquam, notus sit, an ignotus qui consilium petierit, cùm ab eo petatur qui ratione officii omnibus, nullo habito personarum respectu, consilio suo salutari subvenire debeat.

7 Reg. Ægri confitentem ad alium confessorem mittat.

7. Si Parocho silentium, & salutare consilium amicè spondenti, secreta sua delicta timidiùs æquo revelârit visitatus, moneatur alium aliquem verbi ministrum advocare, cui ex ipsius sententiâ tutius innitatur; Pastor enim si ad hoc monendo, sibi fidem non conciliârit, amovebit saltem

tem ſuſpicionem quam aliàs ægrotus poſſit de eo concipere, nempe, quod curioſè nimis aliena perſcrutetur.

8. Quoad reliqua ignotis inter viſitandum dicenda, & quoad preces pro eis fundendas, ex ſuâ ipſius prudentiâ & regulis ad ſecundam claſſem reductis diſcat unuſquiſq; cui viſitandi opus incubuerit.

Regulæ ad quintam Classem pertinentes.

1. Rex. *Qui visitarit eos qui animi anguntur in angoris causas inquirat.*

1. EVenit nonnunquam, ut pastori Evangelico agendum sit cum eis qui variis implicantur angoribus, & ad talem accersito, laborandum est in primis, ut veras, angoris causas dignoscat, & in hunc finem, ægrum urgeat ad particularem peccatorum confessionem, alios de præteritâ illius vitâ interroget, & ex illi ministrantibus discat, quo ille modo, quoad mundana sentiat & loquatur: Hinc enim pro certo scire licebit, num ille animi dolor, cerebri morbo, & spirituum ataxiæ, an vero peccatorum conscientiæ imputari debeat; si à priori causâ fluxisse comperiatur, moneat ægrum ad medicorum opem confugere, eorum enim est istiusmodi malis mederi, spem faciat, ad pristinam animi quietem

Si ab aliquâ cerebri lasione oriatur ad medicum mittat.

etem brevi rediturum, si ad medicorum præscripta seipsum composuerit; doceatq; item sedulo & pro indubio dicat, Deum de illo olim judicium facturum, non juxta vitiatos ægrotantis conceptus, sed juxta veros, liberosq; rectè adhuc valentis, mores, qui, qualescunq; fuerint, ei nudi sunt & plenè perspecti.

Quâ dici oporteat in illius solatium

2. Poterit etiam in præsens, laborantis animi solatium, & in adstantium utilitatem, de infinitâ Dei misericordia disserere, hujusmodi enim dissertationes, etsi læso cerebro mederi nequeant, affectus tamen lenire & ad breve tempus pacare possint.

2 Reg. De Dei misericordiâ disserat.

3. Precum formulis in liturgiâ nostrâ præscriptis, addantur & aliæ, casui huic particulari prudentèr aptatæ, quod enim attinet ad precatiunculam quæ juxta ecclesiæ nostræ præscripta, fundi debet pro iis qui suis animis anguntur, nullum hic habebit locum, nec poterit accomodari nisi eis qui acri scelerum sensu punguntur.

3. Reg. Novas preces addat præscriptis, quare.

4 Reg. *Si dolor ex vitiorum sensu oriatur, ad confessionem urgeat & quare.*

4. Si ille animi cruciatus, de quo agimus, ex male-actæ vitæ conscientiâ fluxerit, quærat tum pastor, quænam sint peccata illa quæ mentem torqueant, quamdiu enim fuerint celata, nulla proderunt remedia, sopiri possint dolores, non posse autem eos in solidum amoveri, nos doceat experientia.

5 Reg. *Magnâ utatur cautelâ in solatii administratione, quo casu augendus sit ægri dolor.*

5. His autem cognitis, magna opus est cautelâ, in solatii administratione, ei enim qui vitiis se diu addixerit, aut grave aliquod peccatum prudens scienſq, perpetraverit, dolorem, pœnæq; metum augeri, satius est quam minui, tali prodesse conscientiæ suæ verberibus aliquandiu torqueri; pastor itaq; si cum tali rem habuerit, peccatorum atrocitatem exaggeret, tremendas Dei minas contrà impios denuntiatas, recitet, pœnasq; illas æternas, quæ in alterâ vitâ sceleratos manent, prout poterit, repræsentet; si tamen aliqua senserit veræ pœnitentiæ signa aut metuerit multùm ne æger in desperationem incidat, non ante dis-

Quando illi spes erigenda sit & quomodo.

ceda

cedat quàm ſpem ejus nonnihil erexerit, dicendo, miſericordiam Dei eſſe infinitam, & eù ſcripturis probando, Deum non ſolum poſſe ſed & velle peccatoribus vel graviſſimis ignoſcere, modò verè reſipuerint; Chriſtum Dei favorem pro talibus meruiſſe, nec eſſe nunc quod timeant, qui peccata ſua deſeruerint, & odio habuerint, quiq; præcepta Dei dilexerint, & juxta ea fideliter ambulârint.

6. Qui multum doluerit, animoq; valdè dejecto fuerit, quod in leviora quædam delicta ex infirmitate inciderit, eſt ſtatim erigendus, tali itaq; applicet paſtor, promiſſiones in Chriſto, nobis gratuitò factas, dicat miſericordiam Dei, & Chriſti merita peccatis vel atrociſſimis remittendis ſufficere, magiſq; multò levibus eis quæ hominum ſanctiſſimis quandoq; poſſint obrepere, huic dicat, noſſe Deum, quam ſit naturâ ſuâ infirmus, nec expectare ut eam perfectionem in hâc vitâ attingat quam in cœlis aſſequuntur beati, ſatis eſſe,

6 Reg. Paſtor ſtatim erigat, eum qui eſt valde dejectus.

ſi gravioribus cautè evitatis, levioribus etiam, pro virili, & quantum naturæ ſuæ imbecillitas patiatur, reſtiterit peccatis.

7. Reg. *Quid dicendum ſit ei qui lugeat quod ob peccata ſua non ſatis doluerit.*

7. Novi quandam, vitæ inculpatiſſimæ, mirè cruciatam quod ob peccata non ſatis doluerit, & tali, ſi fuerit viſitanda, dici conveniat dolorem licet laudabilis ſit, & ad pœnitentiam ſoleat conducere, non eſſe tamen ad hoc abſolutè neceſſarium, ut quem verè pœniteat, fixum peccati odium, ad id ſufficere, ſenſitivum illum dolorem, corporis temperiem ſequi, nec eſſe in uniuſcujuſq; poteſtate, levibus delictis rariſſimè excitari, & ſi non multùm doluiſſe, inter peccata numerari debeat, dolorem ob peccata ei neutiquam deeſſe, cum ob id ipſum vehementèr doleat.

3 Reg.

8. Angores quibus ægri ſoleant confici, ſuum ortum frequenter debent falſis quibuſdam de Deo notionibus, ideoq; paſtoris erit, cum ægrum quemvis, angoris levandi cauſâ acceſſerit, quibus fas fuerit veſti-

gùs indagare, an rectè, an secùs, de Deo ejusq; attributis sentiat, & si ex defectu quovis naturali in intellectu, ex pravâ educatione, aut incautâ librorum erroneis dogmatibus refertorum lectione, in gravem aliquem, & quieti noxium, errorem incidisse deprehenderit, doceat, tum, qualiter debeat sentire, & ad probatos authores, plenius instruendum, remittat, dum enim eum retinuerit errorem, inde ortum sui animi angorem haud facilè levarit æger.

Curet pastor, ut æger de Deo ejusq; attributis recte sentiat.

9. Cautè distinguat Parochus, & dijudicet desperationem quæ verè est peccatum, ab eâ spei abjectione quæ miseria rectius dicatur; altera, infinitam Dei misericordiam, intra terminos coarctat, Deumq; quibusdam delictis non posse ignoscere, non minus impiè, quam falsò definit, ideoque non mirum est, si eam in extremis foventi, inter ea reputetur peccata, quæ nulli unquam remittentur: Altera autem, cum verâ & ultroneâ agnitione immensitatis Divinæ misericordiæ consistit, neq; autumant, qui

9 Reg. *Distinguat desperationem quæ peccatum est ab eâ quæ est miseria.*

qui eâ laborant, non posse, sed nolle Deum gravioribus eorum peccatis veniam indulgere, & cum hoc sibi habeant persuasum, non, quod Dei misericordiam, quibusvis hominum delictis condonandis insufficientem putârint, sed, quod crediderint per admissa scelera se reddi illius incapaces, miseranda potius erit quàm culpanda eorum sors: Et ut apud eos, qui priori desperatione afficiuntur, illustranda est clementiæ Dei immensitas, ita illis, qui posteriori laborant, exponenda est ea Dei philanthropia, quâ pœnitentiam suadet peccatoribus iisq; salutem sempiternam exoptat; his in memoriam revocet, graves illos piorum lapsus, qui in scripturis memorantur, iisq; dicat parochus, se non dubitare, quin si sedulam pœnitentiæ operam navârint, sint eam posthac assecuturi salutem quam adeo nunc desperare videntur.

Quid in utroq; casu dicendum sit.

Quoad particulares eos conscientiæ casus, qui infirmorum animos turbare soleant, eorum determinatio, pastoris prudentiæ necessariò erit relinquenda;

linquenda : cum enim innumeri ſint, nemo prudens præſumpſerit eos omnes recenſere, nedum docere quid quoq; caſu dici conveniat: De duobus tamen meritò moneantur Parochi, nempe quod in dubiis ſequi debeant quod tutius, quod pauciori-bus urgeatur incommodis ; & quod ſcrupulo accuratè perſpecto, probatos libros aut theologiæ caſuiſticæ peritos priùs debeant conſulere, quam implicatum aliquem conſcientiæ nodum reſolvére audeant, nec eos pudeat iſtiuſmodi difficultatem ſolutionem in breve aliquod tempus rejicere, ſi quis enim in decidendo erraverit, in conſulentis noxam ſuumq; dedecus ſua tendet reſolutio.

Directio generalis quoad caſus varios occurrentes.

Regulæ

Reg. 6. Claſſis.

Regulæ ad ſextam Claſſem reducendæ.

1. NOn decet Parochum, omnem infirmi curam abjicere, ubi primum cæperit convaleſcere, ſed quo illius animo firmius infigantur, quæ periculoſè adhuc laborans inierat vota, boni erit paſtoris quoad hæc illius memoriam refricare, ſeduloq; docere quàm non deceat, & quàm ſit plenum periculis, fidem Deo datam violare, & quàm ingratum ſit, poſt tot, tantaque à Deo accepta beneficia, in peccata illi odioſa relabi, dicat hâc occaſione, poſſe Deum quandocunq; voluerit mala amotis longè graviora inferre, ejuſq; patientiam, ubi læſa eſt, in furorem frequentiſſimè converti, adeoq; metuendum eſſe ne gravis à tergo ultor, in illum acriter animadvertat

1 Reg. Convaliturietiam ſunt viſitandi quid illis dici oporteat.

vertat, si à promissis recedere audeat, & lenitate Dei abutatur.

2. Hortetur itaq; ut votorum memor sit, & de iis quotidie meditetur, ut ea frequenter renovet, atq; Divinam gratiam continuò imploret quò ea possit congruenter præstare. 2 Reg. *Ad quid hortari eos oporteat.*

3. Nec ante discedat Parochus, quàm impetrârit veniam, illi hæc vota in memoriam revocandi si quando illum eorum immemorem, in pristina illa peccata quæ contra statuerat turpiter relabentem perceperit; obtentâ enim hâc veniâ, poterit, ubi opus fuerit, sine omni offensâ, correptione uti fraternâ, ejusq; tempestivo usu, aberrantem in viam reducere, neque enim validior est, aut gratior admonitio, quam quæ præviâ prius impetratæ hujus veniæ mentione amicè introducitur. 3 Reg. *Impetret veniam refricandi illius memoriam. Et quare.*

4. Cohortetur etiam convalescentem, ut sibi certam vivendi methodum præscribat, & suis omnibus officiis stata tempora præfigat, fixorum enim temporum recursus, officiorum suis vicibus recurrentium admonebit 4 Reg. *Ad fixam vivendi methodum hortetur. Et quare.*

monebit, eumq; ad illa exequend
non invalidè irritabit: In quovis vit
instituto, nugari potius putetu
quàm quod suum est prudenter exe
qui, qui pro dubio ingenii desultori
motu, ad vocationis suæ munera in
certò feratur; & in ea vivendi rec
disciplinâ, de qua nunc agitur, qu
ex subitaneo impetu levis, & sib
minimè constantis animi, nunc hoc
nunc illo defungitur officio, incertu
quid quoq; tempore agatur, ab in-
stituto suo facilè, & frequenter desi
liet, neq; unquam in pietate insigni
ter proficiet; convaliturum itaq; ad-
moneat Pastor, ut quod reliquum es
vitæ, juxta secuturam methodum,
aut aliam aliquam illius similem
transigere secum constituat, ita ni
mirum, ut primo quoq; manè, Deo
habeat gratias quòd elapsæ noctis
pericula evaserit & ad præsentem di-
em tutus pervenerit, ut Deum sup-
pliciter roget, tutamen ab omnibus,
quæ aut animæ aut corpori insidien-
tur malis, ut sanctè & seriò reno-
vet, quæ prius unquam inierat pie
vivendi

Ibi qualem methodum ineatur.

vivendi vota, ut seriò secum cogitet, quæ eo die, virtutem aut promovere poterint, aut pessundare, utq; eis indulgere statuat, hæc autem pro virili vitare, ut unoquoq; profesto die vocationis suæ operibus gnaviter incumbat, eaq; sedulus devitet peccata, in quæ aliis ejusdem occupationis impingere sit solitum; ut in oratione sit frequens, & si per negotiorum turbam, solennioribus nequeat vacare, ut saltem ejaculatoriis precibus ferè continuò utatur, ut justitiæ & misericordiæ opera pro facultate suâ exerceat, ut, cum ad mensas lautè instructas accedat intra veros temperantiæ cancellos se semper contineat, ut vitiosos omnes cogitatus reprimere laboret; ut suis sensibus cautè invigilet, ne in illicita vagentur, aut prohibitis moxè delectentur; ut diem claudat unamquamq; accuratè recordando quæ benè, aut secus egerit, pro illis gratias referendo, pro his veniam obnixè postulando; & demum divinam protectionem implorando, ad-

versus mala, quæ ei noctu immin
ant; ut in quâlibet septimanâ, s
tum aliquem diem (si per negotia
licuerit,) jejunio, orationi, medit
tionibus piis, vitæq; suæ examini
cet & devoveat; ut eo saltem di
suæ animæ impendat curam vitam
que anteactam ad trutinam seve
examinet; ut graviores lapsus e
rumq; occasiones notet, & scripto
etiam configet, nè memoriâ illi
excidant; ut quolibet die domi
co ecclesiam suam parochialem fr
quentet, & debitâ animi devotio
eis interfit sacris quæ ibidem per
gentur; ut à publico fidelium cœt
reversus eas devitet animi relaxat
ones, quæ aut pietati possint officer
aut aliis sint scandalum daturæ, t
to deinceps die, precibus, lectio
sacræ, piis meditationibus, utilib
colloquiis, liberorum & famulant
um institutioni & id genus offici
unicè vacaturus; ut in aliis eccles
festis, se, piis superiorum institut
prout poterit, accommodet,& oper
bus non necessariis in aliud temp
reject

ejectis Dei laudes, ob beneficia pro o tempore ſpeciatim recolenda, ublicè, privatimq; celebret, & eo- um virtutes imitetur, in quorum emoriam eccleſia feſtum celebrâ- it; ut diebus, jejunio, publicæq; umiliationi dicatis, remittat aliquid e ſolitis animi oblectamentis, ſuam ndignitatem agnoſcat, & mala quæ ut ſibi, aut publico, meruerunt pec- ata, humillimè deprecetur; & de- num ut his aliiſq; omnibus ſuæ itæ diebus de morte, & judicio, & œlis, & de inferorum pœnis medi- ari meminerit.

Regulæ ad septimam Classem reducendæ.

Visitandi etiam aliquando qui ad rationis usum nondum pervenerunt.

NON infrequentèr accidit, quòd Parochus ad eos accersatur, qui ob annorum quos vixerint paucitatem, nec vitii fuerint, nec consilii capaces: Et licet infructuosus esse videatur, & minimè necessarius ille omnis labor quem illis ægrotantibus insumit pastor, accersitum tamen etiam ad illos accedere decebit, ne illius opem petentibus displiceat suumq; ex socordiâ officium prætermisisse dicatur. Et quamvis visitanti illum, qui loqui vix dum didicerit, nihil ultra incumbat, quam ut preces in Liturgiâ præscriptas pro eo devotè recitet, aliasq; addat precatiunculas, infantili ægrotantis statui, & illius parentum circumstantiis pie & prudentèr accomodatas: Ac ut parentes

Quid Parocho incumbat cum infantes visitaverit.

arentes datâ operâ consoletur, &
d mortem filioli, si obtigerit paca-
o animo ferendam hortetur, dicen-
lo nimirum, quòd certi esse possint de
empiternâ illius salute, si dum inno-
ens permanserit ex hac vitâ migra-
erit: Quòd inter summas fœlicita-
es numerari debeat, si quis futuræ
eatitudinis capax certusq; favore
Dei sublatus sit ex vitæ hujus ærum-
is, periculisq; illis numerosis quæ
corpori animæq; molestias afferant,
& ruinam minitentur: Quod æquis-
imum sit, ut quem, mutuo accepe-
int infantem suo domino repetenti
on gravatè restituant: Quòd reni-
endo, præsentem suam miseriam
ertissimè auctura sint, & ad gravio-
a mala immitenda, Deum provo-
atura; cùm benigni numinis favo-
em sibi conciliare possint, & veriora
ona aut in hoc sæculo, aut in futu-
o, (tanquam patientiæ præmia) fi-
enter sperare, si ut in hoc casu de-
uerit, voluntates suas ad divinam
conformarint, & exitum quem Deus
malo præsenti dederit, æquanimiter

pertulerint: Licet, inquam universum Parochi, dum infantes visitet, officium in dictis contineatur, hortarer tamen illum ad alloquia etiam procedere, quoties pueros paulo grandiores inviserit, eos puta, qui orationes aliquas recitare edocti sint, & in primis Religionis Christianæ articulis aliquantulum instructi; & si apud talem, gravi morbo correptum vultu prius ad serenitatem composito, inquisitionem fecerit aliqualem in sensum quem puerulus de futuris habuerit, & deinceps dixerit parochus quæ ipse senserit de immensis sæculi alterius gaudiis, de securâ illâ ab omnibus, quæ corporis animæve saluti sunt verè inimica, immunitate quâ post hanc vitam gaudebit; De beatificâ Dei visione, & suâ vissimâ Angelorum Sanctorumque societate quibus in cœlis in æternum fruetur; si de his, inquam & similibus, fusè & perspicuè disseruerit, circumstantibus poterit prodesse, ipsiq; etiam ægrotanti puero; hâc enim methodo (pulsis qui mortem nimiùm timeri

Paulò grandiores alloquatur, &

Quo modo.

meri faciunt erroribus, eas puerulo inculcabit veritates, quæ ejus animum ad tempus aliquod demulcebunt, quæ mortis metum imminuent, si aliquod moriendi studium non item accenderint; salutatione itaq; blandè peractâ, talem ita affari poterit.

Nolim mi puerule te mortem metuere, neq; enim metuenda est illis, qui ex hâc vitâ innocentes decesserint, est quidem impiis, cruciatuum qui illos in futuro sæculo expectant, triste horrendumq; præludium, at intaminatis, viam aperit ad gaudia adeo immensa, ut si verè essent tibi nunc perspecta, & plenè apprehensa, tuam animam è corpore confestim evocarent; tantum abest, ut ferre ea possit quisquam, qui hic agit mortalis; tua anima ubi ex hoc carcere liberata exierit, ad Deum qui creavit illam redibit, ad eum sine morâ revertetur, cui tu charior, quam es tuis, quos hic habes parentibus: neq; enim illi capaces sunt amoris, quantum erga innocentes habet cœlestis pater;

pater; tunc perpetuâ Dei præsentiâ, quâ nihil magis beatificum, fruêris, sociisq; habebis, non quales sunt quos hic habuisti colluſores, qui nugis, & mendaciis, tibi vitæ tædium minuerunt, & ineptis suis blanditiis risum tibi, aut hilaritatem moverunt; sed Angelos, & Sanctos, quorum intensus amor, & charitas diffusissima, quorum sublimes, & verissimæ speculationes, quæ tibi semper patebunt, quorum ardentes ad Deum preces, & sincera erga summum suum benefactorem gratitudo, te perpetuis perfundent voluptatibus. In instanti tum & sine omni prorsus labore, tu eam assequêris scientiam, quam ut tibi nunc acquirant, multi (sed incassum,) sua corpora vigiliis emacerant, & meditationibus nimium intensis suos animos delassant & enervant, tum mirandam hujus universi fabricam, nulli adhuc mortalium satis intellectam, tu plene perspicies, tum dignosces veras rerum, & eventuum causas quæ accuratissimas doctorum disquisitiones hactenus fugêrunt

gêrunt, plurimumq; tunc gaudebis, te, iſtis expeditum erroribus, & circa Providentiam difficultatibus, quæ malè occupatos mortalium animos huc uſq; tenuerunt implicitos: His & ejuſmodi gaudiis abunde cumulatus, te ſenties beatiorem, quàm eſſe tibi hic liceret, quamvis omnia tibi ex voto fluerent, quamvis eſſes hominum ſapientiſſimus, quamvis ſummos aſſequereris honores, ſummaſq; opes ſecurè poſſideres, & optatiſſimis mundi voluptatibus undiquaq; diffluueres, ideoq; tum maximas Deo habebis gratias, & amorem illi quantum poteris repones, quod tibi dederit brevi & fœlici curſu conficere iter, quod aliis, longum eſſe ſcies, & permoleſtum; quod voluptatum adeo ingentium tam cito te fecerit participem, neq; corpus tuum diu, in Sepulchro detinebitur ab illis quorum capax ſit gaudiis, licet enim in terrâ aliquandiu obdormiet, præſtituto tamen à Deo tempore certiſſimè reſurget, non quale nunc videmus, victûs, & veſtitûs, ſomni & medicinæ

medicinæ indigum, multis, ab intra morbis, ab extra caſibus obnoxium, & corruptioni ſubjectum, ſed glorioſum, & ex immenſo favore Dei qui illud ſuo tempore ſuſcitabit, craſſioris (quali nunc conſtat) materiæ legibus ſolutum, omnis indigentiæ expers, doloris incapax, & ab omni interitûs periculo liberum, & immune; tale illud, ſuæ animæ, tum demum in æternum unietur, & in gaudium Domini tu totus intrabis; tunc tui oculi æterno potientur Die, & lucem radiis ſolaribus clariorem, & mortalibus non ferendam, illæſi ſpectabunt; tum oculis tuis, at mirè perfectis, & verè nobilitatis, ſtupendam cœli ſtructuram, & miranda ejus ornamenta contemplaberis, glorioſa ſuſcitatorum corpora, glorioſus ipſe & lætabundus aſpicies, ipſumq; mundi ſalvatorem, (cujus ineffabili amori, ea omnia debentur gaudia) videbis, & vultu, ni fallor, multo lætiori, quàm quo unquam ſodalem quemvis dilectiſſimum aſpexiſti, videbis item, non iterum à

te

te ſeparandos, parentes, alioſq; omnes quos in terrâ dilexiſti, ſi ii verâ in Chriſtum fide, & ſincerâ penitentiâ cœleſtium gaudiorum ſe capaces reddiderint, tum tuis auribus avidiſſimè ebibes, cœleſtis chori dulciſſimos ſonos, & inerrabilem ſacri cœtus harmoniam, tu ipſe lætiſſimus adaugebis, dum numinis immenſam bonitatem, infinitam ſapientiam, & interminatam potentiam, & cætera ejus attributa cum illis una celebrabis, dum Patris, Filii, & Spiritûs ſancti laudes, grato animo, & ſuavi voce, cum illis ſimul reſonabis; illo fœlici loco exulat, mi puerule, quicquid quietem poſſit turbare, aut tuis auribus moleſtias afferre: non illic audies, confuſos turbarum ſtrepitus, non, inamœnos militum clamores, non, triſtes cladium nuntios, non, indecora litigantium jurgia, non, profanas blaſphemorum voces, non, mendacia invidorum dicteria, non, moleſtas garrulorum ineptias: quicquid illic audietur, amorem ſapiet, & gratitudinem, tuamq; beatitudinem magno-

magnopere promovebit; ut paucis dicam, ubi beatam illam regionem incoleris, omnes animæ corporisq; facultates ſupra optatum perficientur, & objectis, quæ eis fuerint gratiſſima, ſine omni tædio, in æternum ſatiabuntur. Et nunc velim, mi puerule, ut dicas, an non præſentem hanc vitam futurâ illâ libenter commutares, an non malles, ſi tibi optio nunc daretur, ſtatim ad Deum properare, quàm vitam ulterius protrahendo, te iſta gaudia amittendi periculo exponere?

Hortari etiam poſſit Parochus hujuſmodi puerulum, ut indeſinenter recitet, quas ſua memoriâ retinuerit precatiunculas, & præſertim orationem dominicam, quæ tanquam in brevi tabulâ eas omnes in ſe complectitur petitiones, quæ Deo offerri debeant.

Appendix de variis modis adducendi ægrotos ad agnitionem, & ubi fuerit neceſſaria, ad confeſſionem peccatorum.

LIcet nullum extet mandatum Dei quo quis teneatur, ſacerdoti cuipiam, ea omnia revelare peccata, quæ in Deum, in proximum & in ſemetipſum ſecretò unquam admiſerit, eſt tamen neceſſarium, atq; equidem virtute præcepti Divini, ut quiſq; ſuam conſcientiam diſcutiat, & quò latentia ipſius vitia accuratius dignoſcat, ut juſto eam examini ſubjiciat; & conveniat etiam non raro & cujuſlibet ægroti magnopere interſit, ut ſecretiores ſui animi morbos fideli Parocho, tanquam ſpirituali medico detegat & expendendos denudet, caſus enim ſunt plurimi occurrunt, in quibus,

Privata examinationis conſcientiæ neceſſitas & confeſſionis utilitas.

magnopere promovebit; ut pauci dicam, ubi beatam illam regionem incolueris, omnes animæ corporisq; facultates ſupra optatum perficientur, & objectis, quæ eis fuerint gratiſſima, ſine omni tædio, in æternum ſatiabuntur. Et nunc velim, mi puerule, ut dicas, an non præſentem hanc vitam futurâ illâ libenter commutares, an non malles, ſi tibi optio nunc daretur, ſtatim ad Deum properare, quàm vitam ulterius protrahendo, te iſta gaudia amittendi periculo exponere?

Hortari etiam poſſit Parochus hujuſmodi puerulum, ut indeſinenter recitet, quas ſua memoriâ retinuerit precatiunculas, & præſertim orationem dominicam, quæ tanquam in brevi tabulâ eas omnes in ſe complectitur petitiones, quæ Deo offerri debeant.

Appendix de variis modis adducendi ægrotos ad agnitionem, & ubi fuerit neceſſaria, ad confeſſionem peccatorum.

LIcet nullum extet mandatum Dei quo quis teneatur, ſacerdoti cuipiam, ea omnia revelare peccata, quæ in Deum, in proximum & in ſemetipſum ſecretò unquam admiſerit, eſt tamen neceſſarium, atq; equidem virtute præcepti Divini, ut quiſq; ſuam conſcientiam diſcutiat, & quò latentia ipſius vitia accuratius dignoſcat, ut juſto eam examini ſubjiciat; & conveniat etiam non raro & cujuſlibet ægroti magnopere interſit, ut ſecretiores ſui animi morbos fideli Parocho, tanquam ſpirituali medico detegat & expendendos denudet, caſus enim quam plurimi occurrunt, in quibus,

Privata examinationis conſcientiæ neceſſitas & confeſſionis utilitas.

qui eos cautè diſſimulaverit, conſ
lium ſibi ſalutare à nullo jure expe
taverit : At homines pleriq; ad ju
tam hanc & neceſſariam ſuæ ſalut
curam, ita animati ſunt, ut rarus o
currat, qui lubenti animo, aut ſub
at onus ſe ritè diſcutiendi, aut po
to pudore malo, paſtori ea detega
conſcientiæ vulnera, quæ ut ſanen
tur, denudari oporteat ; atq; ide
unicuiq; qui curam habet animaru
magnâ opus eſt prudentiâ, ut iſtiu
modi homines ad ingrata hæc offi
cia, vel invitos poſſit pertrahere, u
velint illi nolintve, adducat tame
illos ad agnitionem peccatorum, &
ut ipſe, utcunq; illos celaverint a
groti, de priſtinis tamen eorum mo
ribus aſſequatur notitiam, quæ ad
hoc fuerit neceſſaria, ut conſilio ſuo
prodeſſe illis poterit, at quâ demum
methodo procedendum ſit paſtori, u
ægrotum, quemvis per ſe plus ſatis a
verſum, ad juſtum ſuorum delicto
rum ſenſum adducat, & ut ipſe calli
dè expiſcetur, quæ eum ſcire conve
niat, haud facile definierim ; quum
enim

Pleriq; ab utraque abhorrent.

Paſtori adnitendum ut ægrotos ad utramque adducat.

Dictu difficile quâ id methodo fiat.

enim qui reſpuant multùm, & averſentur debitum conſcientiæ examen, & datâ operâ celent, quæ detegere debeant peccata, variis agantur motivis vix unâ eâdemq; methodo, ad officia poterint adduci, imo juxta varia, quæ eorum animos impulerint, motiva, variè erunt tractandi, atq; his gradibus Parochum procedere hortarer. Ut,

Variis gradibus procedendum eſt paſtori. Quinam ſint.

1. Primum experiatur, quid valeant generaliores illæ exhortationes, quibus quemlibet ægrotantem ad accuratum ſuæ vitæ examen movendum eſſe admonui.

1. Per exhortationes generales.

2. Secundo, ut interrogationibus, quales antea deſcripſimus utatur, niſi eas fruſtra fore præviderit, & ſi illarum ope parum apud ægrotum profecerit: Ut,

2. Per interrogationes.

3. Tertio agat pleniùs & explicatiùs de abſolutâ neceſſitate illius quod ſuaſerit ſcrutinii, deq; illius utilitate, atq; etiam de commodis, quæ ex liberâ & apertâ admiſſorum confeſſione, non immeritò ſperare poterit, diſſeratq; etiam de impru-

3. Per oſtenſionem neceſſitatis & utilitatis examinis & confeſſionis.

dentiâ ſeu potius dementiâ eorum qui ſocordiâ, metu, pudore, aut aliâ quâvis cauſâ impediti, officiis tam neceſſariis, tam utilibus defuerint.

4 Per inquiſitionem in impedimenta & eorum amotionem.

4. Quarto, ut quærat quâ poterit diligentiâ quid maximè obſtet, quominùs, velit ægrotus, aut anteactam vitam ſecum in animo recolere, aut detectos illius errores paſtori, certiſſimè tacituro, & optimum illi conſilium daturo revelare, eiq; impedimento, quodcunq; fuerit, amovendo, operam inſumat: e: g: ſi ægrotus vitæ ſuæ examinationem ideo diſtulerit, quod ignavus ſit, & omnem prorſus laborem refugiat, tum paſtori omni operâ adnitendum, ut eum è veterno excitet, & ad laborem ſtimulet, torpentem; & in hunc finem ita illum affari poterit.

Quid dicendum ubi impedit ignavia.

Scias mi Frater, non poſſe intrare cœlos, qui non verè reſipuerit, & pro certo habeas, non poſſe eum, veram agere pœnitentiam, qui ſuam conſcientiam accuratè non diſcuſſerit, qui enim eſt verè pœnitens luget admiſſa ſcelera, ea odio proſequitur

quitur, contra ea ſtatuit, eorum veniam, Deum rogat ſuppliciter, & prout potuerit, ſatisfacit omnibus quibus unquam intulerit injurias, quæ tamen præſtare nequit, qui tantum abeſt, ut peccatorum ſuorum malitiam atrocitatem, & pœnas expendat, ut conſcientiâ nondum diſcuſſâ ne noverit quidem quæ illa fuerint; Age igitur, nocivam pone inertiam, & jam tandem ſtrenuè adnitaris, cum metu & tremore ſalutem tuam operari, in memoriam quantum queas, revoces, quæ unquam deliqueris, nec te tædeat laboris, erit enim levior quam fore eum ſuſpicaris, & ſi gravior fuerit, eum tamen tolèrare debes, & invicto animo perferre poteris ſi hinc rite æſtimes, ingens illud præmium quo poſt hanc vitam in æternum compenſabitur, atq; inde ſeriò perpendas, infinitas illas inferorum pœnas quibus in omne ævum cruciaberis, ſi laborem illum ex ſocordia jam detrectaveris; Quid obſecro, mi Frater, ſentires ipſe de eo, qui de omni alia ſe locupletandi occa-

ſione incertus, oblatam ideo dimiſerit, quod omnem averſetur laborem, nonne ignavum diceres? & culpandum potius quam miſerandum putares, ſi gravi eum inopiâ conflictantem videris? & ni fueris iniquus rerum æſtimator, ſententiam in temetipſum feres nihilo mitiorem, imo multo ſeveriorem, ſi indormieris tempori, quo debeas, & poſſis, ſalutem tuam ſempiternam operari, ſi præſenti tempore, ad cogitatus vanos, otioſa verba, aut illicitas actiones abutens, ſegnis fueris ad ea, à quibus tua æterna fœlicitas neceſſario dependeat, quæ ejuſmodi ſunt, ut ſi præſtiteris, de ſalute obtinendâ ſecurus eſſe poteris, ſin omiſſa fuerint illius certiſſime futurus ſis incapax; te igitur jam demum excites, & hoc quicquid eſt operis jam fortiter aggrediaris, ne metuas onus; ab eo enim te ex parte levabo; nam paratus ſum, ſi ita cupias, vel recitare tibi, accuratum aliquem vitiorum catalogum, vel percurrere præcepta Dei, & recenſere vitia quæ in eorum quolibet prohibeantur,

Paſtor auxilium ſuum polliceatur quo operis laborem, ægroto minuat.

prohibeantur, atq; hoc lubenti animo facturus ſum, non ut tibi aſtu extorqueam, quæ celari cupias ſecreta, ſed ut te in recordandis vitiis amicè adjuvem, ut tu facilius devenire poſſis in cognitionem peccatorum, quæ Deo confiteri debeas: Pergat deinde Parochus, quâ velit methodo, memorare ea omnia delicta, quibus, in utramq; decalogi tabulam peccari poſſit, & præſertim ea, in quæ aut vitæ inſtitutum, aut prædominans corporis temperies, ægrum procliviorem reddiderit.

Quid dicendum ubi impedit angoris metus.

Si Ægrotus, à debito ſuæ vitæ examine, ſuo animo ideo abhorruerit, quod vereatur, ne monſtroſus deformitatum aſpectus, terrores illi incutiat, dicat tum Parochus, ea animi terriculamenta, quæ in gratam delictorum recordationem confecutura credat, facilius longe tolerari, quam quæ aliàs eum in æternum inquietabunt, neq; eſſe viri prudentis, ut devitet illa, ſe his exponere; atq; eum ita ulterius alloquatur, Si quis medicinæ peritus, tibi gravi morbo laboranti,

laboranti, ingratum aliquod pharmacum propinaret, haurires avidè, nec reſpueres, propter ſaporem minus gratum quem neceſſario habeat, ut tibi fiat ſalutiferum; Si quod grave vulnus acceperis, refricari illud, & ad vivum reſecari lubenter patereris, nec medicas abhorreres manus, quas ſaucio corpori firmitatem allaturas credideris, quod acerbum aliquem dolorem afferant; quorſum itaq; remedia, quibus morboſus animus in integrum reſtitui, & ſaucia conſcientia ſanari poſſit, propter eorum acerbitatem negligis, & averſaris? an minoris æſtimas animæ quam corporis ſanitatem? an poſſe ſine hâc curâ convaleſcere exiſtimas? hinc certè atq; inde periculoſè erratur, anima enim eſt corpore multo præſtantior, ejuſq; ſalus hujus ſanitati eſt longe præferenda, nec merito ſperari poterit, niſi dictâ methodo ad eam contendatur; age igitur, & anteactam vitam diligenti ſubjice ſcrutinio, moleſtiæ, quas adeo nunc exhorreſcis, ut neceſſariò

fuerint

fuerint ſubeundæ, ita erunt ſalutares, & tandem, convaleſcente animo, in quietem, non aliter obtinendam deſinent, & cum hanc fueris conſecutus, te iſtas meminiſſe haud parum juvabit.

Quinto, ut aliquem peccatorum ſenſum ægroto imprimat, uſu Litaniæ, in hunc finem ita componendæ, ut in eâ uſitatiora hominum delicta expreſsè nominentur, dum pro iis venia rogetur, aut adverſus illa, Dei gratia imploretur, & poſſit Parochus hujuſmodi Litaniæ, pro re natâ, inſerere petitiones de vitiis minus uſitatis, ſi ægroto expedire ſenſerit. *5. Gradus pro litaniam.*

Quivis ferè ægrotus, poſſit his artibus adduci ad aliquam conſcientiæ ſuæ diſcuſſionem, nec fieri poteſt, quin his modis tractatus, ſuum ſentiat reatum, & ſaltem apud ſe agnoſcat, ſi quando admiſerit, quæ omnes inter peccata numerant, quæq; nemo unquam ſine aliquâ animi reluctantiâ perpetraverit, cujuſmodi ſunt, perjurium, homicidium, adulterium latrocinium,

latrocinium, & id genus graviora ſcelera: Et quoad illa delicta in quæ homines ſoleant quotidie, & ſine ſcrupulo irruere, quæq; vulgo pro nullis, aut levibus tantum peccatis habeantur, quod generus ſunt, quæ in animo compleri poſſint, ut ira, ſuperbia, invidia, & omnes iniqui cogitatus; ut etiam læſio proximi, quoad famam, per eloquia illa vera quæ nec vendicet juſtitia, nec poſtulet charitas, fraudes illæ minores quæ in emptione & venditione mercium, ubiq; poſſint obſervari, aliorum ad ebrietatem, aut aliud quodvis vitium provocatio, frequens precum publicarum, & Euchariſtiæ neglectus, operum charitatis omiſſio, debitæ reſtitutionis dilatio, &, ut verbo dicam, pleraq; omiſſionis peccata; & quoad hæc, inquam, ſentiet neceſſariò, qui dictis tractetur modis ſi quando ea admiſerit, at forte tamen, non ideo ſe reum agnoſcet, cum enim ea ſemper pro licitis habuerit, non facile induci poterit, ut peccata eſſe fateatur, atq; ideo ſi quæ

paſtori

paſtori ſit ſuſpicio, ægrotum quem inviſerit, eorum aliquod tanquam innocuum admiſiſſe, decebit eum de illo ſpeciatim tractare, & malitiam ejus oſtendere, & in hunc finem ea indicet ſcripturæ loca, quibus id expreſſè, aut implicitè prohibeatur; doceat illud, omnium theologorum calculis, tanquam morte æternâ dignum damnari, & vitioſis imputandum affectibus, ſi ipſe aliter ſentiat, dicat, non profuturum illi ad tribunal Dei coacto, dicere, quod licitum putarit, quod pleriq; id ſine ſcrupulo patrârint, aut quod nullâ fuerit humanâ lege prohibitum; dicet enim tremendus judex, & ſua ipſius atteſtabitur conſcientia, Deum illi legem fixiſſe, moreſq; ejus ad eum fuiſſe componendos, non ad hominum exempla, aut humanas leges: Ei vitio vertendum, quod legem neſcierit, nec excuſare affectatam illius ignorantiam, ſi imprudens contra deliquerit.

Quo modo tractandi qui ſcelera admiſerunt quæ tamen peccata eſſe non agnoſcunt.

Si ægroto defuerit voluntas confitendi peccata, quæ, ut recte ei conſulatur,

De eis qui confiteri nolunt peccata quæ revelari oportuit.

consulatur, revelari oporteat ; inqui
rendum est Parocho, quam ille o
causam ea nolit detegere, an, quòd
puduerit dicere, quæ patrare no
erubuit, an quod vereatur, ne confes-
sarius ex malitiâ, aut culpandâ levita-
te, ea aliis quandoq; revelet, an de-
mum, quod metuat ne pastor, si se-
cretiorum criminum factus sit con-
scius, de eo malam opinionem con-
cipiat ; si malus pudor à dicendo
reprimat, quem bonus à patrando
non repressit, tum pastor ita eum af-
fetur. Fideli medico morbos max-
ime erubescendos, non ægrè dete-
geres, si de corporis salute tu eum
consuleres, Si te quispiam in jus tra-
heret, aut tu alium in jus provoca-
res, jurisperitum, cujus consilio in-
niti velis, minime celares quæ in re
faciant, imo, nisi esses imprudens,
omnes quos in causâ tuâ tuipse sen-
seris defectus, ei ultro indicares,
quidni & latentia animi vitia ei mani-
festes, quem de salute animæ tuæ
consultum cupias : is certe casum
tuum miserabitur, non ridebit, do-
cebit,

Quid dicendum ei qui a confessione per pudorem impeditur.

cebit, ut peccata eluere, & à deriſo-
rum notitiâ celare poſſis, non rubo-
rem tibi inducet, propalando aliis
quæ abſurdè aut ridiculè feciſti.

Si ægrotus metuat, ne confeſſor credita illi ſecreta detegat, & ideo confitentis munus obire noluerit, in iſto caſu ità eum alloquatur Parochus: Non eſt mi Frater, quod metuas me aliis, ea dicturum, quæ ex te in confeſſione audierim, nullâ enim prece, nullo pretio induci potero, ut iſtud faciam, dignus ſane eſſem qui morte vel ignominioſiſſimâ mulctarer, ſi prodidero quæ mihi commiſeris ſecreta, ſi modo iſtiuſmodi fuerint, ut ſine peccato ea celare potero; atqui hoc dico, non ut ſecretum aliquod tibi extorqueam, neq; enim cupio ut mihi dicas quod ipſe velis celari, ſed ut cuivis alteri cui tu ſecurius confidas, ea detegas, quæ ut daturo tibi conſilium nota ſint, è re tuâ manifeſtò fuerit, eligas quem velis confeſſarium, at ex amore moneo ne eum celes, quæ niſi noverit,

Quid illis ſit dicendum qui impediuntur metu ne ſecreta ſua à patore propalentur.

consilio suo tibi parum proderit; frustra enim à medico, qui morbum quo laboras nesciat, salutaria speres remedia, nec meritò à pastore tuo profuturum expectes consilium, nisi verum tui animi statum penitiùs noverit.

Quid sit sit dicendum qui impediuntur metu ne famam apud pastorem perdant.

Si ægrotus, à debitâ peccatorum revelatione abhorreat, quod vereatur, ne eis ex ultroneâ suâ confessione notis, malâ apud pastorem laboret famâ, tum illi dicat pastor, non esse quod id metuat, imo, quod certus esse possit, illum, omnesq; alios melius ideo de illo sensuros; quo accuratiùs enim, & lubentiùs sua peccata fuerit confessus, eo certius pœnitentiæ suæ indicium præbuerit, & apud omnes pro innocente habetur, quem peccasse vere pœniteat: Dicat autem Parochus, se non monere, ut sibi, aut alii cuivis sua omnia delicta confiteatur, sed solum ut alicui, cui velit, sacerdoti ea fateatur, quæ sciri convenit, ut consultus recte ei possit consulere, quoad cætera satis esse

eſſe, ſi Deo illa privatim fateatur, & in futuro cautè evitarit, & ſicut privatâ hâc quæ Deo facta ſit confeſſione, & cautâ prius admiſſorum evitatione, poſſit quivis peccator Deo in gratiam redire, ita ſibi confeſſoris amorem & bonam ut ita loquar opinionem, certiſſimè conciliaturum, qui privatiora ſua peccata ei lubens confitetur, & emendationem ſerio pollicetur, imo ſi promiſſis ſteterit, & vitam verè emendaverit, quod de eo gaudebit magis, & meliùs ſentiet confeſſarius quam ſi nunquam peccaſſet; ut enim gaudium erit in cœlis ſuper uno peccatore pœnitente, magis quam ſuper nonaginta & novem juſtis, qui non indigent pœnitentiâ, ita & in terris, ſaltem apud cordatos homines, pioſq; animarum curatores, major erit lætitia ſuper uno peccatore, ſua delicta humiliter confitente, quam ſuper ingenti numero juſtorum, quibus nulla incumbat neceſſitas peccata ſua ſecretiora detegendi.

Si ægrotus immotus perſtet, neq; dictis argumentis flectatur quidquam ad detegendum, quæ, ut recte ei conſulatur, confiteri debuerit peccata, tum ita eum alloquatur Parochus.

Sunt quædam, mi Frater, crimina, quæ nulli poſſunt ſine periculo aperiri, quoniam nulli licitum ſit reticere ea, ſi in illorum cognitionem quocunq; modo devenerit, cujuſmodi ſunt homicidium, læſæ majeſtatis crimina, & quæcunq; alia, quæ ut propalentur, plurimum reipublicæ interſit, neq; te hortor (ſeipſum enim prodere nemo tenetur) ut ejuſmodi delicta, ſi quando admiſeris, aut mihi aut alii cuivis confitendo, te temere in periculum conjicias: moneo tamen quoad hæc, & quoad alia quævis delicta, à quorum juſtâ & debitâ detectione aut pudore pravo, aut iniquo metu impediaris, ut prudenti alicui animarum curatori, ea ſub tertiâ aliquâ & indefinitâ perſonâ ſignifices: Et ex eo quæras diligenter, quid homini iſtorum reo faciendum ſit, ut ſalutem aſſequatur,

poſſis

poſſis per literas, celato tui nomine, adeoq; abſq; omni infamiæ metu, aut ſupplicii periculo, tuæ animæ ſtatum cuivis expendendum proponere, & ſanum quod is dederit conſilium repoſcere; aut ſi verbis ore prolatis agendum ſit, quod per corporis tui debilitatem, aut per tuam in ſcribendo imperitiam, literis conſignare nequeas quæ velis innoteſcere, poſſis tum tam tectè loqui, ut nequeat paſtor ex tuis dictis pro certo ſtatuere, te unquam iſta perpetraſſe crimina, dicendo nimirum, te intimè noviſſe hominem, quem hoc, vel illud admiſiſſe ſcis, aut ſuſpicaris, & cum omnia illi fœliciter optaris, te, dum vixeris, pro virili curaturum, ut exequatur quicquid illum decuerit, & in hunc finem te velle ex eo ſcire, quid cuiquam, qui talia admiſerit daturus ſit conſilium: Aliquam forte de te ſuſpicionem in conſulti animo, hoc pacto excitabis, at non poterit licet impiè voluerit, aut dicta tibi crimina exprobrari, cùm eorum non

fit conſcius, aut ea ad tui dedecus & notabilem noxam aliis patefacere; omnibus enim ſe meritò ridendum præberet & juſtam tam imprudentiæ, quam infidelitatis notam ſibi certo inureret, ſi conſulentis dicta in ſequiorem partem interpretatus, ex levi ſuâ ſuſpicione, ei datâ operâ in re quâvis nocere laborarit.

Duæ generales formulæ alloquendi ægrotos à Reverendo viro Benedicto Scroggs *S. T. D. conſcriptæ, & inter ejus ſcripta poſt immaturum illius obitum repertæ.*

NOſti, mi Frater, quam ſit neceſſarium pœnitentibus, omni tempore, & præſertim in extremo mortis articulo, peccata quæcunq; fas eſt, ſingula in mentem revocare, & coram Deo confiteri: Nam, ut in genere nemo peccat, ſic de peccatis in genere nemo verè pœnitentiam agit, & fruſtrà totam peccatorum molem, uno impetu doloris, evertere aut eradicare ſperes; præterea, quicunq; in judicio ſiſtitur reus, de factis particularibus accuſatur, nec ulla ſine certo crimine poteſt actio inten

di;

di ; ſtatuas ergo, tibi ipſi, in conſcientiâ tuâ tribunal, & quantum potes, contra teipſum, ſtrenuè, & ſeverè accuſationem tuam urgeas ; nocet enim in hâc re, & crudelis eſt miſericordia ; & hoc modo ſi teipſum judices, à Deo, ut aiunt ſcripturæ, poſthac non judicaberis. Sed ut rem tanti momenti melius perficias, neceſſe eſt aliquâ methodo utaris, quâ memoriam ita reficias, ut nulla te crimina, ſaltem graviora nulla te lateant, facile eſt tibi, quamvis ægrotanti, decem mandata generalia in mentem revocare, & quæ ſub illis directe continentur, & quæ ad illa reduci ſolent, animo ſingula percurrere ; ex. gr. (hic vel inſtantiam in aliquo mandato miniſter oſtendat, vel ſi poteſt & convenire judicet, mandata omnia breviter recenſeat & quæ ſub illis officia continentur, & deinde ita procedat) Tu verò, mi Frater, quoties te peccati alicujus reum inveneris, quod ſæpè, ni fallor, eveniet, illud omnibus

bus circumſtantiis, quæ crimina aggravare ſolent, deformatum, animo perpendas; te nempe reclamante conſcientiâ, te gratiâ divinâ armatum te crimen hoc, divinæ erga te clementiæ immemorem, & ingratum perpetraſſe, & poſtquam hæc omnia perfeceris, ne tamen adhuc aliqua te delicta lateant, utinam hæc tria peccatorum genera peculiari ſcrutinio ſubjiceres.

Primò, vitia illa, quæ vitæ tuæ inſtituto propria ſunt, in quibus veriſimile eſt te ſæpius quam in aliis peccaſſe; atq; idem ego ipſe facerem ſi Deo volente de vitâ periclitarer, de hâc re imprimis ſollicitus, quid unquam ſive negligentiâ, ſive malâ fraude, circa miniſtri officium deliquerim.

Secundò, in illis etiam examinandis particularem adhibeas curam quæ ab ipſa corporis tui temperie, poſſint originem ducere; quando enim ipſa nos irritat natura, non mirum eſt ſi ſæpè & avidè peccemus.

Tertiò,

Tertiò, deniq; illa præſertim viti
neceſſe eſt examinationi ſubjicere
ſi quæ malorum hominum conſortio
& mundi infectione contraxiſti, hæ
enim ferè omnium malorum & mi
ſeriarum origo eſt.

Hæc ſunt, mi Frater, in quibus t
præmonere neceſſarium duxi, ut poſt
hac cum proximè advenero, abſolu
tionem eccleſiæ (& Euchariſtiam
non indignè recipias; interim ſi qua
difficultas tibi nunc occurrat, qua
in animo tuo ſcrupulum, aut grave
cruciatus pariat, aut ſi in aliâ quali
cunq; re conſilio meo indigeas, pa
ratus ſum officium tibi meum præ
ſtare, & animæ tuæ quantum pote
ro prodeſſe.

Dabis mihi veniam Amice, atq;
id paſtoralis officii genio aſcribes, ſ
ego paulo inſolentius & ſeverius, te
cum agere videar, quam vel mores
hodierni admittunt, vel tu fortaſſe
me expectes. Eſt illa generi huma
no penè inſita infœlicitas, ſibi ſem
per factiſq; ſuis, ſeu benè, ſeu ſecus a
gant, favere & blandiri; Multi ſunt
aliorum

liorum paraſiti, Omnes verò ſui. At-
qui hoc infortunium, in medio vitæ
curſu, inter epulas & riſum tolera-
bilius foret; verum proh dolor!
rum morituro ſupremus ducitur ha-
itus, quanto cum animæ periculo
el ego tibi vel tu tibi ipſi blandia-
is, facilè quidem ſenties, ſi æter-
itatem ab hoc momento pendere,
ſeveram, omnium quæ in vitâ fe-
iſti, rationem te jamjam redditurum
nemineris. Scias igitur coram hor-
endo Dei tribunali, non eum divinâ
ntentiâ abſolutum iri, qui vitam ſi-
e zelo frigidam, ſine ſudore negli-
gentem tranſegit, nec immenſa cœli
præmia exiguo labore comparanda,
nec Deo quenquam fruiturum, qui
imilis Deo perfectâ, ut ait Chriſtus,
ietate non ornatur. Tu verò, Ami-
e, ſolâ, ni fallor, pœnitentiâ, eâq;
gravi & ſeverâ, hanc perfectionem
compararis.

Habes

HAbes, benevole lector, quæ mihi in mentem venerunt, dum de curâ infirmis debitâ meditarer, habes, ex Anſelmo & Laudo digniſſimis Cantuar. Archiepiſcopis deſcriptas formulas interrogationum, quibus, in fidem, & pœnitentiam infirmi utiliſſime fiat inquiſitio, habes etiam duas generales infirmos alloquendi formulas, quas ex amici mei (dum vixit) chariſſimi, *Benedicti Scroggs*, S. T. D. autographo, poſt immaturum illius obitum exſcripſi, & ſi, quæ leviter in tranſcurſu attingantur, tu fuſius explicata volueris, conſulas oportet authores infra nominatos; ſatiùs enim duxi recenſere libros, in quibus ea copioſe & pro dignitate materiæ tractentur, quàm de eis prolixiùs differendo, libelli molem & pretium augere.

Et.

Et. De modo adjuvandi infirmos poſſis niſi fallor, inſequentes libros cum fructu conſulere.

Dr. *Comber*'s Companion to the Temple, 4th part p. 73. in fol. of Viſiting the Sick.

Dr. *Taylor* Bp. of *Down* and *Connor*, his Holy Dying, Cap. 5.

Bp. *Laud*'s Summary of Devotions, de Viſitatione Infirmorum.

Bp. *Andrew*'s Directions for Viſiting the ſick, at the end of his Devotions.

Bp. of *Sarum*'s Paſtoral care, p. 194

Dr. *Hammond*'s Death-bed Repentance, *in fine.*

Bp. of *London*'s Epiſcopalia, Letter 3d. about Viſiting the Sick.

Mr. *Ketlewell*'s Companion for the Penitent, and for Perſons troubled in Mind.

Tractatus Johannis Polanci, qui inſcribitur, Methodus ad eos adjuvandos qui moriuntur.

Practica viſitandi Infirmos, per Jacobum Mancinum, cum additionibus Laurentii Cutilli.

Bernardinus de officio curati, cum annotationibus And. Victorelli in cap. de Moribundis.

Jo. Gerſon Cancellarius olim Pariſienſis de arte audiendi confeſſiones.

Methodus Confeſſionis, per Petrum de Soto.

Directorium breve ad confeſſarii & confitentis munus recte obeundum, Authore Jo. Polanco.

Reginaldi Praxis fori Pœnitentialis.

Bail de Triplici Examine.

De neceſſitate Fidei.

Dr. *Hammond*'s Practical Catech. B. 1. S. 3.

—— Of Fundamentals.

Whole Duty of Man.

Homily.

Engliſh Expoſitors on the Creed.

De

De Articulis fundamentalibus.

Dr. *Hammond* of Fundamentals.
Chillingworth.
Turretini Inſtitut. p. 1. l. 1. q. 14.
Bp. *Laud* againſt *Fiſher*.
Bp. *Stillingfleet*'s defence.
Aquinatis ſecunda ſecundæ q. 2. and the Commentators on him
D. *Potter*'s Charity miſtaken.

De natura, neceſſitate, & efficacia pœnitentiæ conſuli poſſint qui ſequuntur libri.

Whole Duty of Man.
Dr. *Hammond*'s Pract. Catechiſm.
Limburgii Theologia Chriſtiana, l. 5. cap. 14, 15, 16.
Curcellæi Inſtit. Chriſtianæ Religionis.
Bp. *Taylor*'s Unum Neceſſarium.
—— Holy Dying, c. 5. ſ. 3.
—— Grand Exemplar part 2. d. 8.
—— Ductor Dubitantium.

Ketlewel's measures of Christian Obedience.

All writers on the Lord's Supper.

Dr. *Pain* of Repentance.

De sui Examine consulantur.

Bp. *Taylor*'s Holy Living, ch. 2.

—— Holy Dying, c. 2. s. 2.

All writers concerning the Lord's Supper.

Mr. *Bolton.*

Method of Private Devotion.

Quoad vitiorum catalogum consuli possint dum accuratior aliquis edatur.

Brief Heads of Examination at the end of the whole Duty of Man.

Heads of Examination at the end of the Common Prayer the best Companion.

Heads of self Examination at the end of Mr. *Ketlewel*'s Exhortation to worthy communicating.

Methodi confessionum prædictæ.

De

De Interrogationibus infirmo faciendis consulatur in primis.

Jo. *Ketlewel*'s Companion for the Penitent before mentioned.

De Confessione Pastori faciendâ.

Bp. *Taylor*'s Holy Dying, c. 5. s. 3.
Anonymous Treatise of the Confession of Sin, *Lond.* 1657.
Jo. Forbesii Instruct. Historico Theolog. lib. 12. c. 5.
Primate *Usher* against *Malone.*

De Restitutione consulere possis, libros sequentes.

Amesius de Casibus Conscientiæ.
Limburg.
Curcellæus.
Ketlewel's Measures of Christian Obedience.
Whole Duty of Man.

Engliſh Commentators on the 8th Commandment.

Azorius, Filiucius, Navarrus, Toletus, and other Popiſh Caſuiſts.

De Offenſarum Remiſſione.

Bp. *Stratford* againſt Revenge.

Epiſcopius.

Bp. *Taylor*'s Grand Exemplar, part 2. diſ. 10.

Dr. *Hammond*'s Pract. Catech. B. 2. ſ. 59.

Ameſius de Caſibus Conſcientiæ.

Engliſh Commentators on the Lord's prayer,

All writers on the Sacrament.

De variis animi angoribus.

Dixon's Therapeutica Sacra.

Bowles de Paſtore Evangelico, lib. 2. C. 18. 29. 30.

Ketlewel's Companion for Perſons troubled in Mind.

Mr. *Bolton*'s Directions for Comforting afflicted Conſciences.

Nichola

Nicholai Hemingii tractatus, cui titulus, Paſtor, ſive Paſtoris optimus vivendi agendiq; modus, Genevæ 1579 *pag.* 131 *& deinceps.*

Sacræ Scripturæ textus juxta varias infirmorum neceſſitates ad varias claſſes reducuntur & collecti extant in libris qui ſequuntur.

Go in Peace.

Ketlewel's Companion for the Penitent.

Bp. *Andrew's* directions for the Viſiting the Sick.

Precum formulæ variis caſibus aptatæ peti poſſint ex libris ſequentibus.

Bp. *Patrick's* Devotions.

Ketlewel's Death made Comfortable, or the way to die well.

——— Companion for the Penitent.

De

De Patientiâ consulantur.

Bp. *Taylors* Holy Dying, Ch. 3. 4.
Whole Duty of Man.
Bp. *Patrick's* Hearts Ease.
Art of Contentment.

De Morte & ejus Contemptu.

Dr. *Sherlock's* practical discourse of Death.
Bp. *Taylor's* Holy Dying, cap. 3. s. 7. 8.
Heinsius de Contemptu Mortis.
Mornæi Christiana ac pia consideratio vitæ mortisq;

De odio peccatorum & dolore de eis.

Bp. *Taylor's* Unum Necessarium.

De Eucharistiâ.

Bp. *Patrick's* Mensa Mystica.
Bp. *Taylor's Worthy Communicant.*
— Grand Exemplar, p. 3. d. 18.

Mr.

Mr. *Ketlewel*'s Exhortation to frequent communicating.
Hesketh.
Bp. *Kidder*.
Dr. *Towerſon*.

De Peccatis ex infirmitate.

Bp. *Taylor*'s Unum Neceſſarium,
Hoard's Souls Miſery.
Dr. *Hammond* of Sins of Weakneſs and Wilfulneſs.
Ketlewel's Meaſures of Obedience lib. 4.

Rectæ de Deo apprehenſiones docentur & arguuntur falſæ in lib. Sequen.

Dr *Scott*'s Chriſtian Life p. 2. C. 6. Decay of Piety.

De Præſumptione.

Bp. *Saunderſon*'s Sermon on Pſ. 19. V. 13.
Hoard's Souls Miſery.

Bp.

Bp. *Taylor*'s Holy Dying, c. 5. ſ. 5.

De abſolutione.

Dr. *Hammond*'s Power of the Keys
Bp. *Uſher* againſt *Malone.*

Contra immoderatum luctum ob infirmitatem aut mortem amici.

Seneca de Conſolatione,
Bp. *Patrick*'s Hearts Eaſe.

Index

Index eorum quæ in hoc tractatu exhibentur.

Ratio, Scopus, & Distributio Operis, pag. 1 *ad* pag. 4.

Regulæ de eis quæ Pastor præstare debeat, ut possit officia infirmis debita utiliter exequi, p. 4 *ad* p. 33.

Regulæ de eis quæ erga ipsos ægrotos inter visitandum præstari convenit, p. 33. *ad* p. 52.

Regulæ de eis quæ Pastor debeat monere illos qui ægrotis assident aut ministrant, p. 52. *ad* p. 58.

Regulæ pro Visitatione eorum qui Pastori parum noti sunt, p. 58 *ad* p. 62

Regulæ pro Visitatione eorum qui suis animis laborant, p. 62 *ad* p. 70.

Regulæ pro Visitatione eorum qui convalescere inceperint, p. 70 *ad* p. 76.

Regulæ pro Visitatione eorum qui ad perfectum rationis usum nondum pervenerunt, p. 76 *ad* p. 85.

Regulæ de modis adducendi infirmos ad justum suorum delictorum sensum & ubi fuerit necessaria ad eorum confessionem, p. 85 *ad* p. 103.

Duæ

Duæ generales formulæ alloquendi infirmos ex Reverendi Viri Benedicti Scroggs *S. T. D. autographo post immaturam illius obitum exscriptæ*, p. 103 *ad* p. 108.

Catalogus Authorum qui fusè differant de aliquibus quæ in ipso tractatu obiter solum, & æquo parciùs notata sint, p. 109 *ad finem.*

MVSEVM
BRITAN
NICVM

FINIS.